

Beleidsevaluatie Structuurvisie Zon

Provincie Flevoland

projectnummer 0465483.100
definitief
8 juni 2021

Beleidsvaluatie Structuurvisie Zon

Provincie Flevoland

projectnummer 0465483.100

definitief versie 3.1
8 juni 2021

Auteurs

Jan van den Bosch
Marit Hartveld
Johan Fuite
Jan Verhoeven
Julius van Manen

Opdrachtgever

Provincie Flevoland
Visarenddreef 1
8232 PH Lelystad

datum vrijgave
8-6-2021

beschrijving revisie
definitief

gecontroleerd

vrijgave

Inhoudsopgave

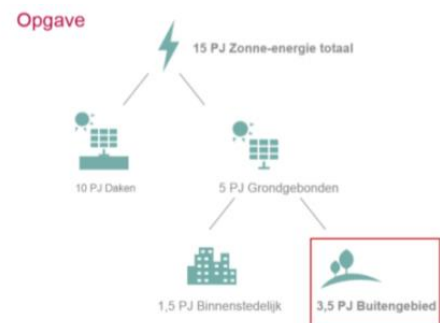
Blz.

Beleidsvaluatie Structuurvisie Zon	2
1 Inleiding	1
2 Samenvatting	3
3 Aanpak onderzoek	8
4 Totstandkoming Structuurvisie Zon	9
4.1 Vooraf	9
4.2 Proces	11
5 Uitvoering Structuurvisie Zon	13
5.1 Rolverdeling tussen gemeenten en provincie	13
5.2 Bespreking per gemeente	13
5.2.1 Gemeente Noordoostpolder (NOP)	13
5.2.2 Gemeente Zeewolde	15
5.2.3 Gemeente Dronten	17
5.2.4 Gemeente Almere	18
5.2.5 Gemeente Lelystad	20
5.2.6 Gemeente Urk	21
5.2.7 Reflectie vanuit de provincie op de uitvoering	22
6 Rol en toepassing van de bouwstenen	24
6.1 Bouwstenen	24
7 Aandachtspunten	26
8 Conclusies	30
8.1 Doeltreffendheid	30
8.2 Doelmatigheid	30
8.3 Relevantie	31
8.4 Continuïteit	31
8.5 Lessen	31
8.6 Algemene conclusie	32
9 Aanbevelingen	33
10 Nawoord	35

11	Bijlagen	36
11.1	Bijlage 1: Overzicht deelnemende organisaties	36
11.2	Bijlage 2: Bronnen	37
11.3	Bijlage 3: Overzicht status Initiatieven per gemeente	39
11.4	Bijlage 4: Structuurvisie Zon	42

1 Inleiding

De provincie Flevoland heeft een forse energieopgave: om als regio in 2030 energie neutraal te zijn is het in totaal nodig om 41,5 Petajoules (PJ) duurzame energie op te wekken. De ambitie is dat er minimaal 3,5 PJ energie wordt opgewekt in landelijk gebied door middel van grondgebonden zonne-energie. Dit komt neer op een oppervlakte van 1.000 ha in landelijk gebied.

Om een beleidskader te bieden aan gemeenten, waarbinnen de realisatie van grondgebonden zon mogelijk werd, heeft de provincie Flevoland de Structuurvisie Zon opgesteld. Als randvoorwaarden voor het vormgeven van het gemeentelijke beleid en van daaruit van concrete projecten, zijn zes bouwstenen benoemd. Deze hebben betrekking op het integraal benaderen van de opgave voor zonne-energie, zowel vanuit ruimtelijk, maatschappelijk als economisch perspectief. Daarbij komen ook aan de orde de aansluiting op netwerken en infrastructuur, de inpassing in het landschap en het draagvlak en betrokkenheid bij en van de omgeving. Om later weer te kunnen inspelen op technologische ontwikkelingen is tot uitgangspunt genomen dat zonneparken tijdelijk zijn. De structuurvisie draagt vooral ook een uitnodigend karakter.

Bij het vaststellen van de Structuurvisie Zon is bepaald dat de hierboven genoemde 1000 ha een maximum betreft en dat deze in twee tranches van 500 ha wordt vrijgegeven. Het vrijgeven van de 2^e tranche is afhankelijk gesteld van de resultaten van een tussentijdse evaluatie van de 1^e tranche.

De doelstelling van Structuurvisie Zon in Flevoland (1^e tranche):

- het realiseren van 500 hectare zon op grond in landelijk gebied;
- het mogelijk maken van de toepassing van grondgebonden zonne-energie op land in het landelijk gebied;
- het bieden van een uitnodigend kader voor gemeenten en initiatiefnemers om aanvragen te kunnen afwegen en mee te bewegen met de maatschappelijke vraag;
- zorgen dat rekening wordt gehouden met landschappelijke kwaliteiten door aan te sluiten bij het Verhaal van Flevoland (Omgevingsvisie)

De Structuurvisie Zon staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van een groter geheel aan beleidsinstrumenten. Het vertrekpunt van het beleid wordt gevormd door de Omgevingsvisie: FlevolandStraks. Verder kunnen worden genoemd:

- de Provinciale Omgevingsverordening, waarin de kaders van de Structuurvisie zijn vertaald in regels;
- de Startnotie Zon (vastgesteld door PS op 7 juni 2017);
- de Regionale Energie Strategie (RES) (bod in concept RES vastgesteld op 27 mei 2020).

Daarbij kan worden opgemerkt dat de bouwstenen uit de structuurvisie Zon (2018) een verruiming inhouden van het provinciaal beleid volgens het Omgevingsplan Flevoland (OPF) 2006: het mogelijk maken van grondgebonden zonne-energie installaties buiten het agrarisch bouwperceel.

De Structuurvisie Zon bevat 6 bouwstenen:

- I. Initiatief staat centraal
- II. Opgave voorop
- III. Bundel en combineer
- IV. Houd rekening met (landschappelijke) kwaliteiten
- V. Een zonnepark is tijdelijk
- VI. Betrokkenheid en Draagvlak

Verderop in dit rapport worden de bouwstenen besproken. De hele Structuurvisie Zon is als bijlage aan dit rapport gehecht. Daarin zijn de bouwstenen uitgewerkt. Deze bouwstenen vormen het feitelijk kader voor het op basis daarvan uit te werken beleid.

Op dit moment is 440 ha zon op land in procedure op basis van de Structuurvisie Zon. Nu daarmee de 500 ha in zicht is, betekent dit dat thans de evaluatie aan de orde is die is afgesproken aan het einde van de 1^e tranche. De provincie Flevoland heeft Antea Group opdracht gegeven de evaluatie uit te voeren het en rapport op te stellen. Het resultaat daarvan ligt thans voor in de vorm van dit evaluatierapport.

Na een samenvatting, waarin de conclusies en aanbevelingen zijn opgenomen, beschrijven we in hoofdstuk 3 de aanpak van het onderzoek. Vervolgens gaat hoofdstuk 4 nader op de totstandkoming van de Structuurvisie Zon in, zowel voor wat betreft de inhoud als het proces. In hoofdstuk 5 wordt de uitvoering van het beleid besproken. Daarbij schetsen we ook het beleid op het gebied van zon op land zoals dat in de afzonderlijke gemeenten vorm heeft gekregen. In hoofdstuk 6 bespreken we de bouwstenen en de rol ervan tijdens de uitvoering van het beleid. Hoofdstuk 7 bevat de aandachtspunten lessen die uit de uitvoering getrokken kunnen worden. Na de conclusies in hoofdstuk 8, volgen in hoofdstuk 9 de aanbevelingen. We sluiten af met een nawoord.

Vanuit Antea Group hebben we met veel genoegen aan deze evaluatie gewerkt. Wij hopen dat deze de beoogde rol zal vervullen.

Almere, februari 2020

Marit Hartveld
Jan van den Bosch
Jan Verhoeven
Julius van Manen
Johan Fuite

2 Samenvatting

De kern van dit document bestaat uit de conclusies van ons onderzoek en de aanbevelingen die daaruit voortvloeien. Die conclusies en aanbevelingen worden hierna weergegeven. We laten deze voorafgaan door de algehele conclusie van ons onderzoek:

Algemene conclusie

In het algemeen kan worden gezegd dat de Structuurvisie Zon tot op heden een succesvol instrument is gebleken (met de kanttekeningen die in dit rapport zijn geplaatst). Vanuit provinciaal perspectief heeft het instrument haar werking bewezen. Aandachtspunten bij de uitvoering nemen niet weg dat het algemene beeld positief is. Tijdens het onderzoek is gebleken dat bij de gemeenten geen behoefte bestaat aan een wijziging van de Structuurvisie Zon. Men benadrukt daarentegen het belang van de continuïteit van het beleid. Bij de provincie heeft men soms behoefte aan aanvulling of verduidelijking op het terrein van de landschappelijke inpassing en de definitie. Verder is bij de uitvoering tot nu toe nauwelijks gebleken van maatschappelijke weerstand.

Doeltreffendheid

De doelen hebben hun kaderstellende en uitnodigende rol voor een deel vervuld bij het vervullen van het lokale beleid. Zij hebben in meerdere gemeenten een flinke impuls aan de ontwikkeling van lokaal beleid tot effect gehad. In andere gemeenten was dat niet het geval. Soms stroeve discussies op het gebied van bijvoorbeeld landschappelijke kwaliteit hebben geleid tot meer scherpheid en bewustwording. Achteraf moet worden vastgesteld dat de desbetreffende bouwsteen niet voldoende houvast bood. Ook de ervaringen met (financiële) participatie en de rol van de netbeheerder kunnen als effecten worden gezien. De doelen dragen actief bij aan het realiseren van de energiedoelstellingen, zoals blijkt uit het feit dat we al toe zijn aan de evaluatie van de eerste tranche.

De eerste tranche van 500 ha is nu (december 2020) bijna gevuld binnen de kaders van de Structuurvisie Zon. Concreet is er nu 440 ha in procedure. De gemeenten hanteren de Structuurvisie Zon als overkoepelend beleidskader. Dit betekent dat naast de energiedoelstellingen, ook rekening gehouden is met de andere bouwstenen waardoor in de basis sprake is van een evenwichtige afweging op de diverse aspecten. Maatschappelijk weerstand tegen de uitvoering van de Structuurvisie bleef tot nu toe beperkt tot een enkel incidenteel geval.

Doelmatigheid

Behalve inzet van medewerkers (en uiteraard het beleid), zijn er over het algemeen geen bijzondere (financiële) middelen ingezet. Incidenteel was de inzet van een expert judgement nodig bij de realisatie van zon langs dijken. Niettemin is intussen 440 ha in procedure in zo'n 2 jaar na vaststelling van de structuurvisie. De stadia van de procedure in de diverse projecten loopt uiteen. Enerzijds geeft men aan dat de processen langer duren dan gedacht. Anderzijds is 2 jaar bij ruimtelijke ontwikkelingen een betrekkelijk korte periode en is in die tijd veel tot stand gebracht. Feit blijft wel dat er op dit moment binnen de Structuurvisie Zon nog geen parken daadwerkelijk zijn gerealiseerd. Daarvoor was de tijd nog te kort.

Wanneer je de bouwstenen in de Structuurvisie als middelen beschouwt, dan moet worden gezegd dat sommige bouwstenen achteraf gezien duidelijker hadden gekund en iets meer uitgewerkt. Dat betreft het onderdeel landschappelijke inpassing en de participatie. Beide punten zijn hiervoor besproken. Daarmee bevat de Structuurvisie Zon niet altijd een duidelijk afwegingskader. Dit heeft geleid tot vertraging en maakte soms bestuurlijke tussenkomst noodzakelijk.

Relevantie

Ook al hebben meerdere gemeenten intussen lokaal beleid vastgesteld, of is dit in wording, de Structuurvisie Zon blijft een relevant middel voor de gemeenten om het lokale beleid hiernaar in te richten. Daarnaast blijft de Structuurvisie in zijn huidige vorm een belangrijk toetsingsinstrument voor de provincie om vanuit haar rol de verschillende opgaven die er liggen, te wegen. Bovendien is de Structuurvisie Zon noodzakelijk om überhaupt de beleidsruimte te scheppen voor zon op land. Zonder de Structuurvisie Zon kunnen er geen lokale projecten worden gerealiseerd. Meerdere gemeenten pleiten er wel voor om het plafond in hectares los te laten en elk initiatief op zijn eigen kwaliteiten te beoordelen en maatwerk te leveren. Temeer waar, als gezegd, de optelsom van de lokale ambities veel groter is dan het totaal van 1000 ha. Daarbij ziet men die lokale ambitie vaak als noodzakelijk om het totale energiedoel te realiseren.

Continuïteit

Voor een eventuele tweede tranche zijn er een aantal belangrijke punten te benoemen die invloed hebben op de continuïteit.

Tijdens ons onderzoek is gebleken dat alle geïnterviewden bij de gemeenten graag zien dat de 2^e tranche wordt opengesteld. Binnen de provincie wordt hierover verschillend gedacht en pleit men ook voor het allereerst scheppen van meer duidelijkheid over de landschappelijke inpassing en de vraag welke initiatieven nu exact wel en welke niet onder de werking van de structuurvisie vallen. Men onderschrijft algemeen het belang van een 2e tranche met het oog op de energiedoelstelling. De gemeenten zien meer dan genoeg mogelijkheden om de tweede 500 ha in te vullen. Voor hen is de urgentie voor een tweede tranche ook groot. Zonder die 2^e tranche kan men niet verder met de initiatieven die soms er al liggen en raken de lokale doelen (nog verder) uit beeld. Feitelijk geeft men, als gezegd, aan dat er (veel) meer nodig is dan 500 ha.

Als risico -die de doelen en resultaten bedreigen - zien de gemeenten:

- Een beperking of belangrijke wijziging van de Structuurvisie Zon, waardoor de continuïteit in beleid verloren gaat en gedane investeringen teniet zouden kunnen gaan.
- Een te gedetailleerde bemoeienis vanuit de provincie met lokale initiatieven.
- Het politieke draagvlak voor zon op land.

Als risico -die de doelen en resultaten bedreigen – ziet de provincie:

- Onvoldoende aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en landschappelijke inpassing, met versnippering tot gevolg.
- Een te grote nadruk op de inzet van agrarische gronden.
- Het ontstaan van weerstand in de samenleving
- Het ontbreken van voldoende politieke draagvlak

Lessen

Vanuit het voorgaande formuleren we de belangrijkste lessen die uit de 1^e tranche getrokken kunnen worden:

- Er was onvoldoende evenwicht in de afwegingen voor de landschappelijke inpassing van projecten; De provinciale landschapsvisie is dringend gewenst om richting te krijgen. In bredere zin kun je zeggen dat er nog geen eenduidigheid bestaat over wat de goede integrale afweging moet zijn.
- Er is geen eenduidigheid over de visie op het te behalen energiedoel: de lokale visies en de provinciale visie lopen uiteen en de afzonderlijke onderdelen van de energiemix worden te veel op zichzelf beschouwd. Het kan helpen de opgave zon op land te benaderen vanuit de totale energieopgave en op basis daarvan initiatieven af te wegen.
- Er is groei in onderlinge samenwerking. In de loop van de uitvoering is die samenwerking steeds beter geworden.
- Om de goede discussie te kunnen voeren is het belangrijk dat rollen en verantwoordelijkheden over en weer duidelijk zijn. En ook dat zij worden ingevuld met erkenning van de rol en verantwoordelijkheid van de ander. Die afbakening was in de uitvoering niet altijd helder en de erkenning werd niet altijd gevoeld. Het is van waarde dat expliciet te benoemen en te bespreken.
- Het is belangrijk om te zorgen voor een kaart van het werkingsgebied die niet tot discussie leidt. Vervolgens dient die kaart ook gerespecteerd te worden.
- De gemeenten hebben bewezen prima zelf de verdeling van de hectares te kunnen regelen. Maar uit een oogpunt van transparantie is het goed de provincie daarbij aan tafel te nodigen.
- Betrek de netbeheerder in het gesprek met het oog op de kansrijkheid van initiatieven, gezien vanuit de aansluitmogelijkheden.
- Zon op land had financieel kunnen bijdragen aan zon op dak, of aan het realiseren van andere doelen in de energiemix.
- Vereenzelvig landelijk gebied niet met agrarische grond. Dat vertroebelt de discussie.

Aanbevelingen

Vanuit het voorgaande komen we tot de volgende aanbevelingen.

1. Er is geen aanleiding om de Structuurvisie Zon fundamenteel aan te passen. Formele wijziging zou ook een vrij zware procedure met zich meebrengen. Dat is niet nodig. De bouwstenen vervullen hun rol. Temeer waar het belang van de continuïteit van beleid voor de in gang gezette investeringen groot is. Wel is een verduidelijking wenselijk van het kader voor de landschappelijke inpassing en de ruimtelijke kwaliteit, zodat in de toekomst verdragende discussies worden vermeden. Dit kan door aan de besluitvorming over de evaluatie een aanvullende interpretatie toe te voegen met extra uitleg over bouwsteen IV. Daarin moet

duidelijk worden gemaakt dat de Landschapsvisie richtinggevend vertrekpunt en gesprekskader is, met het oog op de ruimtelijke kwaliteit. Deze beleidsaanvulling kan eventueel ook in regels worden verwerkt, gelet op het bepaalde in artikel 2.25 van de Omgevingsverordening.

2. Het is daarbij belangrijk dat gemeenten en provincie het meer eens worden over de weging van de verschillende aspecten en over de reikwijdte van ieders rol. Voer hierover het goede gesprek. En doe dat in een zo vroeg mogelijk stadium. Stem af waar de rol van de provincie ophoudt en die van de gemeente begint. Mochten er locaties zijn die de provincie op voorhand ongeschikt acht met het oog op een goede inpassing, dan helpt het wanneer de provincie dat duidelijk aangeeft. Verder dienen provincie en gemeenten in het oog te blijven houden dat uiteindelijk elk initiatief maatwerk is.
3. Het lijkt logisch de zonneladder, die op rijksniveau is geïntroduceerd en waarover het rijk met provincie en gemeenten afspraken heeft gemaakt, alsnog te verankeren in de Structuurvisie Zon. Voor de praktijk is dit echter niet noodzakelijk omdat de facto de zonneladder wordt gevolgd. Bovendien kan het tot verwarring leiden omdat gemeenten soms eigen zonneladders hebben geïntroduceerd. Ons advies is daarom dit niet verder expliciet te maken.
4. Nodig gemeenten uit om met elkaar in gesprek te gaan inzake de (financiële) participatie bij concrete projecten, met als doel meer eenduidigheid tot stand te brengen in beleid. Dit moet ertoe leiden dat initiatiefnemers met een meer gelijk "speelveld" worden geconfronteerd binnen de provincie Flevoland.
5. Uit een oogpunt van duidelijkheid over de opgave is een begrenzing in hectares prima. Uiteindelijk draait het echter om het behalen van de totale energieopgave.¹ Dat pleit ervoor om zon op land niet op zichzelf te beschouwen maar te plaatsen in de integraliteit van de totale opgave. Met andere woorden, dit kan betekenen dat wanneer de doelstelling op andere onderdelen te hoog gegrepen blijkt, zoals aan de orde is bij zon op dak, flexibel om wordt gegaan met de oppervlakte te realiseren zon op land. Het ziet ernaar uit dat er ruimtelijk genoeg mogelijkheden zijn binnen de overige kaders van de Structuurvisie Zon en het biedt gemeenten ook meer mogelijkheden om flexibel te kunnen schakelen met het oog op de eigen lokale energiedoelen, maar ook met het oog op het provinciale doel. Uiteraard kan ook naar andere onderdelen van de energiemix worden gekeken om de uiteindelijke doelen te realiseren.²
6. Aanscherping van de regels rond de inzet van agrarische gronden lijkt niet nodig. Gemeenten gaan daar al (zeer) terughoudend mee om en zetten vooral in op andere gronden in het landelijk gebied. Als er agrarische gronden worden ingezet dan zijn die gronden daar soms al minder geschikt voor of gaat het om een eindige bestemming, omdat op termijn ander gebruik wordt voorzien, bijvoorbeeld als bedrijventerrein. Dat laatste past naadloos op de eis dat de zonneparken een tijdelijk karakter dragen. Als er landbouwgrond wordt ingezet, moet dit goed

¹ Bij de bepaling van 1000 hectare is uitgegaan van de vuistregel van een opwekcapaciteit van 1 MWp per hectare. Bij de monitoring van de eerste tranche is, om zeker te stellen dat de minimaal beoogde opwekcapaciteit wordt behaald, ervoor gekozen om bij het oppervlak van het zonnepark, dat meetelt voor de 500 hectare, uit te gaan van het netto-paneeloppervlak.

² Recent heeft GS schriftelijke vragen van de ChristenUnie beantwoord over hetzelfde onderwerp. In dit antwoord, d.d. 15 december 2020, werd geconcludeerd dat de uitkomst van het Kadasteronderzoek op zichzelf niet tot de verwachting leidt dat er meer ruimte nodig is voor grondgebonden zon in het landelijk gebied.

worden onderbouwd. De afweging vloeit uiteraard ook voort uit het initiatief en de marktvraag.

7. Blijf de netbeheerders(s) aan de voorkant zoveel mogelijk betrekken bij het opstellen van het beleid en trek gezamenlijk op bij de uitvoering ervan. Bouwsteen III, bundel en combineer, vestigt ook uitdrukkelijk de aandacht op het belang daarvan. Dat willen we onderstrepen. We adviseren op dit punt de bouwsteen te verduidelijken door aan te geven dat 'de keuze voor geschikte locaties wordt beperkt door de aansluitmogelijkheden op het net.' Wij zijn van mening dat deze toevoeging voldoende urgentie uitstraalt. Deze toevoeging geeft - naast de bestaande tekst over het belang van samenwerken met netbeheerders – naar onze mening voldoende de essentie weer van de uitdaging rondom netbeheer. Wij vinden het om deze reden niet nodig om een aparte bouwsteen voor 'netbeheer' op te stellen.
8. Laat de verdeling van de eventuele 2^e tranche opnieuw aan de gemeenten. Maar betrek zowel provincie als de netbeheerder bij dit gesprek. Dit komt de kwaliteit van de verdeling ten goede, omdat dan vanuit ieders perspectief alle relevante aspecten worden betrokken.

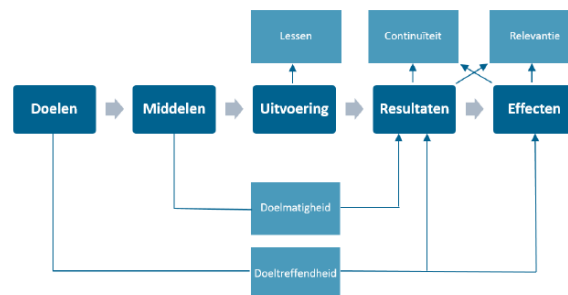
3 Aanpak onderzoek

De basis van het onderzoek bestaat uit twee hoofdonderdelen. Het eerste betreft dossierstudie, namelijk van het relevante provinciale en gemeentelijke beleid. Op de tweede plaats zijn 10 (digitale) interviews afgenomen. Geïnterviewd werden de betrokken ambtenaren van de zes gemeenten, de beide betrokken gedeputeerden, de netbeheerders Liander en TenneT en de betrokken ambtenaren van de provincie. De interviews zijn afgenomen in de maanden oktober - december 2020. Op 3 december 2020 zijn de eerste bevindingen teruggekoppeld aan de werkgroep en heeft op basis daarvan een uitwisseling plaatsgevonden. Ook de inzichten daarvan zijn in dit rapport verwerkt.

Bij de aanpak van de evaluatie staan de volgende onderzoeksvragen centraal:

1. Welke lering kan (in het algemeen) uit het verstrekken van de eerste 500 ha grond worden getrokken?
 - a. Wat ging er goed, wat zijn verbeterpunten?
2. Op welke wijze heeft structuurvisie Zon bijgedragen aan het aan gemeenten geven van invulling aan beleid en coördinatie van de vergunningverlening voor de realisatie van grondgebonden zon in het buitengebied?
 - a. In hoeverre is de structuurvisie zon doeltreffend en doelmatig geweest in het bereiken van haar doelen?
 - i. In hoeverre hebben de bouwstenen hun doel bereikt?
 - b. Welke lessen kunnen er uit de uitvoering van de Structuurvisie Zon tot op heden worden getrokken?
 - i. Wat zijn inhoudelijke en procesmatige verbeterpunten in het beleid
3. In hoeverre is er behoefte aan (meer) zon in landelijk gebied (dan er nu is vrijgegeven)?
 - a. Wat is per gemeente de toekomstige ruimtelijke vraag voor zonne-energie in het landelijk gebied? Welke ambities hebben gemeenten op dit gebied?
 - b. Hoe ziet het proces en de criteria er idealiter uit voor een eventuele tweede tranche?
 - i. Hoe komt men tot een gedragen verdeling tussen de gemeente?
 - ii. Welke risico's worden onderkend voor de eventuele tweede tranche, onder meer gelet op het politieke draagvlak voor zon op land, en hoe kunnen deze worden beheerst?

Bij het opstellen van de vragen zijn wij uitgegaan van het evaluatiemodel zoals hieronder is weergegeven:

4 Totstandkoming Structuurvisie Zon

4.1 Vooraf

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet welke inhoudelijke en procesmatige stappen er zijn gezet om tot de Structuurvisie Zon te komen en hoe de betrokken partijen dit hebben beleefd. We beginnen met de inhoud op hoofdlijnen. Daarna beschrijven we het proces van de totstandkoming.

2015 Energie-opgave Flevoland

In de 'Verkenning energietransitie Flevoland' van 2015 zijn de verschillende opgaves voor de energietransitie geformuleerd. Voor het opwekken van zonne-energie beoogt men een totale opgave van 15 Petajoules. 3.5 Petajoules kan worden gerealiseerd door zon in het landelijk gebied.

Aanpassing Provinciale Verordening Flevoland

Om zonnenvelden in de buitengebieden van Flevoland mogelijk te maken was het nodig om een wijziging aan te brengen in de '**Verordening van fysieke leefomgeving Flevoland 2012**'. Hierbij wordt als oogmerk aangegeven dat de regels ervoor zorgen dat de ruimtelijke kwaliteiten van het gebied niet onevenredig worden aangetast bij de realisatie van projecten in het landelijk gebied.

2018 Structuurvisie Zon

Vooruitlopend op de Structuurvisie zon stelde Provinciale Staten op 24 mei 2017 een Startnotitie Zon vast³. Uiteindelijk werd het beleidskader Structuurvisie Zon op 18 juli 2018 door Provinciale Staten vastgesteld⁴. De Structuurvisie Zon is een juridisch instrument dat kaders stelt aan de realisatie van grondgebonden zonne-energie in het landelijk gebied. De Structuurvisie Zon geeft de gemeenten de ruimte om zelf nadere invulling te geven aan het beleid ten behoeve van de inpassing van zonneparken in het landelijk gebied. Als belangrijk uitgangspunt wordt daarbij genoemd: *'vertrouwen in de Flevolandse initiatiefnemers en in onze medeoverheden bij de nadere invulling van dit beleidskader.'*

³ file:///C:/Users/D17143/Downloads/DOCUVITP-%232191910-v3-STRUCTUURVISIE_ZON_ontwerp.pdf

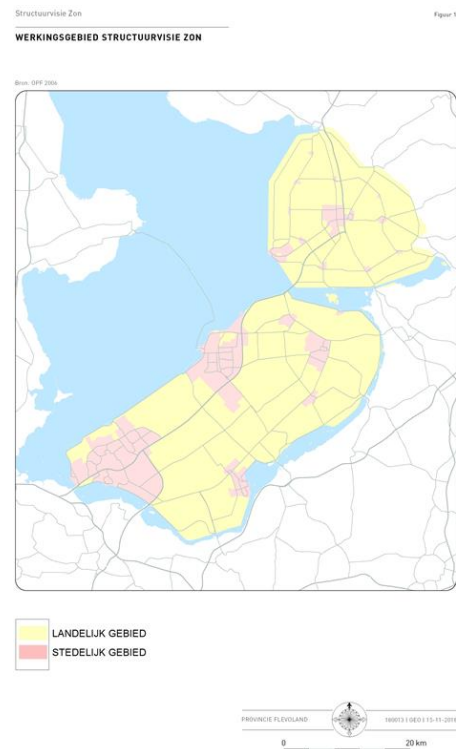
⁴ StructuurvisieZon_voortgang en uitvoering

De Structuurvisie Zon is een verruiming van provinciaal beleid uit het Omgevingsplan Flevoland (OPF) 2006. Dit houdt in het toestaan van bouwwerken buiten het agrarische bouwperceel voor wat betreft installaties voor grondgebonden zonne-energie.

Voor het werkingsgebied wordt verwezen naar een kaart uit OPF 2006, waarin onderscheid wordt gemaakt tussen stedelijk en landelijk gebied. De Structuurvisie Zon heeft uitsluitend werking voor het landelijk gebied. Zie de afbeelding hiernaast.

De grondslag voor de 6 bouwstenen die het hart van de Structuurvisie vormen wordt gevormd door de Omgevingsvisie FlevolandStraks. De opgaven ruimte voor initiatief en het verhaal van Flevoland, zijn daarin leidend. Ook de principes uit de Omgevingsvisie zijn vertaald: “verrijk met eigenheid”, “doe mee en draag bij” en “mensen maken Flevoland.”

Na vaststelling heeft de Structuurvisie Zon een plaats gekregen in het Omgevingsprogramma Flevoland, zoals vastgesteld op 27 februari 2019. Inhoudelijk zijn er daarbij geen wijzigingen opgetreden.

2019 Omgevingsverordening Flevoland

De Omgevingsverordening biedt voor de gemeenten in Flevoland het juridisch kader voor de invulling van het lokale beleid. Hierin wordt ten aanzien van zon op land aangegeven:

- voor de realisatie van grondgebonden opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied van de provincie Flevoland is maximaal 1000 ha beschikbaar. Hiervan wordt de eerste 500 ha onmiddellijk opengesteld;
- na verzending van het evaluatieverslag kunnen gedeputeerde staten besluiten over de openstelling van de tweede 500 ha ontwikkelruimte voor de realisatie van grondgebonden opstellingen voor zonne-energie in het landelijk gebied van de provincie Flevoland;⁵
- de zonneparken hebben een tijdelijk karakter van maximaal 25 jaar;
- na het verstrijken van deze termijn wordt de grondgebonden opstelling voor zonne-energie weer verwijderd.

⁵ In 2020 is aan Provinciale Staten toegezegd dat het besluit over openstelling van de 2^e tranche door Provinciale Staten genomen zal worden.

4.2 Proces

In dit hoofdstuk wordt weergegeven welke procesmatige stappen er vooraf zijn gegaan aan de Structuurvisie Zon. Dit proces werd in de interviews als “hobbelig” gekenschetst. De gemeenten zijn kritisch op de mate waarin zij bij het proces werden betrokken en de invloed die zij op het resultaat konden uitoefenen. Daarnaast was vooral de politiek-maatschappelijke context relevant, met name rond de gevoeligheid van het inzetten van landbouwgrond voor zon op land.

Gemeenten zien zon op land als kans om energiedoelstellingen te realiseren

De gemeenten zien in zonne-energie kansen om de eigen ambitieuze energiedoelstellingen mede te realiseren, naast de inzet van vooral ook windenergie. Men probeert daarbij meteen leerervaringen vanuit wind toe te passen op zon. Zo heeft de bevolking vaak minder financieel kunnen participeren in de opbrengst van windparken dan men had gewild en was er soms weerstand vanuit de omgeving.

Voor zon op land is veel belangstelling uit de markt, waardoor de beoogde doelstellingen goed haalbaar lijken te zijn. Vrijwel alle gemeenten zien kansen als het gaat om grondgebonden zon in het landelijk gebied. Daar waar dat niet het geval is, komt dat door geringe hoeveelheid beschikbare ruimte, zoals in de gemeente Urk.

Provinciale Staten wil agrarische grond beschermen

Het initiatief voor de Structuurvisie Zon lag bij de provincie, met als doel mede met behulp daarvan haar eigen energie-opgave realiseren. In het ontwikkelproces van de Structuurvisie Zon komt de gevoeligheid rond het thema zon op land tot uiting. Vooral de inzet van landbouwgrond voor zonneparken blijkt gevoelig.

Daarnaast speelt beschikbare netcapaciteit een rol: *‘Leidend om te komen tot deze verdeling van de ontwikkelruimte is onder andere de beperkte aansluitingscapaciteit op het net geweest’*, wordt aangegeven in het verslag van Provinciale Staten over de voortgang en uitvoering Structuurvisie Zon.⁶

Beide zaken leiden ertoe dat de uitgifte van zon op land wordt gemaximeerd tot 1000 ha, te verdelen over 2 tranches van 500 ha elk, waarbij het vrijgeven van de tweede tranche afhankelijk wordt gesteld van de uitkomst van een tussentijdse evaluatie.

Gemeenten dienen zienswijze in op ontwerp Structuurvisie Zon

De gemeenten zijn van mening dat zij bij het opstellen van de startnotitie en het ontwerp van de Structuurvisie Zon onvoldoende betrokken zijn geweest. Zij hadden veeleer een minimum van 1000 ha voor ogen, zoals ook oorspronkelijk was geformuleerd. Ze geven aan zich genoodzaakt te hebben gevoeld in te spreken tijdens de behandeling van de Structuurvisie Zon in Provinciale Staten. Die inspraak is in de ogen van de gemeenten genegeerd, waarna zij besloten om (via de gemeente Almere) gezamenlijk een zienswijze⁷ in te dienen.

⁶ Verslag PS Structuurvisie Zon Voortgang en uitvoering

⁷ Zienswijze Gemeente Almere Ontwerp Structuurvisie Zon

Het beoogd effect van de zienswijze was:

- 1) Alsnog meer mogelijkheden voor zonnevelden in Almere en in Flevoland in het algemeen (*zoals zonnevelden op bedrijventerreinen*)
- 2) een beter onderbouwde Structuurvisie en
- 3) een stimulans om meer zon op (bedrijfs)daken te realiseren.

Deze zienswijze leidde niet tot aanpassingen. In de uitvoering ontstond vervolgens een betere verstandhouding.

Zowel ambtelijk als bestuurlijk werd vanuit de provincie tijdens de interviews beaamd dat de gemeenten weliswaar bij het proces zijn betrokken, maar dat het niettemin een “top down” proces was. Erkend wordt dat de afstemming beter had gekund. Men geeft aan er voor de toekomst veel van te hebben geleerd en te beseffen dat er in de toekomst meer “samen” nodig is, ook met het oog op de komende Omgevingswet. Anderzijds wordt ook genoemd dat provincie mag verwachten dat de gemeenten de rol en verantwoordelijkheid van de provincie erkennen. Dat ervaart men niet altijd zo. Daaraan kan worden toegevoegd dat alle betrokkenen aangeven dat in de uitvoering geleidelijk een prima samenwerking is ontstaan.

Gemeenten schrijven mee aan inhoud Structuurvisie Zon

Bij het formuleren van de teksten van de Structuurvisie zijn de gemeenten zijn wél inhoudelijk betrokken. Meerdere gemeenten waren op dat moment zelf ook bezig met het opstellen van het eigen beleid en konden vanuit die ervaring input geven. Voor zowel de provincie als de gemeenten was het belangrijk dat de Structuurvisie de gemeenten voldoende ruimte bood om invulling te geven aan het eigen beleid. Desgevraagd blijkt uit de interviews dat de gemeenten zich over het algemeen uiteindelijk kunnen vinden in de principes van de Structuurvisie Zon, de bouwstenen.

Gemeenten verdelen de 500 ha grond zelf

De 500 ha van de eerste tranche hebben de gemeenten onderling verdeeld. De gemeenten geven aan dat de verdeling destijds gebaseerd was op basis van een inschatting van beschikbare grond, de initiatieven uit de markt en netcapaciteit. Belangrijk daarbij was ook de snelheid waarmee de initiatieven tot resultaat gebracht zouden kunnen worden.

Initiële verdeling ha zonneparken in 2018	
Noordoostpolder	147 ha
Almere	125 ha
Dronten	110 ha
Zeewolde	95 ha
Lelystad	50 ha
Urk	4 ha

Alle gemeenten geven aan dat het maken van deze verdeling soepel verliep. Bovendien geven ze ook aan dat dit een “zachte” verdeling was, waarbij uitruilen van grond mogelijk was, als daar in praktijk aanleiding toe zou blijken. Dat is ook gebeurd, waardoor bovenstaande getallen in de praktijk gewijzigd zijn. Voor de eventuele 2^e tranche wil men een vergelijkbare aanpak hanteren.

Doordat de provincie en de gedeputeerden niet bij de verdeling aan tafel hadden gezeten, was het voor hen onvoldoende transparant op welke gronden de verdeling tot stand was gekomen. Daarbij was de verdeling in het nieuws gekomen, zonder dat de provincie van de gemaakte verdeling op de hoogte was. Voor de toekomst is bestuurlijk aangegeven dat men er geen bezwaar tegen heeft dat gemeenten onderling weer de 2^e tranche verdelen, maar dat de provincie wel graag als gesprekspartner bij het maken van die verdeling aan tafel wil zitten zodat dit een transparant proces is en vanuit ieders rol alle relevante aspecten aan bod komen. Het lijkt de provincie ook nuttig om de netbeheerder Liander bij de verdeling te betrekken, aangezien beschikbare netcapaciteit ook een belangrijk aandachtspunt is bij het maken van een verdeling.

5 Uitvoering Structuurvisie Zon

5.1 Rolverdeling tussen gemeenten en provincie

In de vergunningenprocedure zijn de initiatiefnemers er verantwoordelijk voor dat zij zich houden aan de lokale en provinciale beleidskaders. De gemeenten spelen een faciliterende rol als het gaat om het aanreiken van de juiste beleidskaders en beschikbare netcapaciteit. Daarnaast toetsen zij in hoeverre de initiatiefnemers voldoen aan de gestelde lokale beleidskaders. De provincie toetst of de initiatiefnemers zich houden aan de provinciale beleidskaders.

In de ambtelijke werkgroep Zon, die regelmatig bijeenkomt, wordt besproken waar men tegen aanloopt in de uitvoering. Zo is het uitwisselen van hectares een onderwerp, maar ook de knelpunten op het gebied van de netcapaciteit. In deze werkgroep zijn de gemeenten, betrokken ambtenaren van de provincie en Liander vertegenwoordigd.

Intussen hebben 3 van de 6 gemeenten eigen beleid geformuleerd. De overige gemeenten, Urk, Lelystad en Almere, zijn op dit moment doende met het opstellen van eigen beleid voor zon op land. Onderstaand bespreken we kort de hoofdpunten van elk gemeentelijk beleid. Dit vullen we aan met een reflectie vanuit de provincie op de uitvoering ervan.

5.2 Bespreking per gemeente

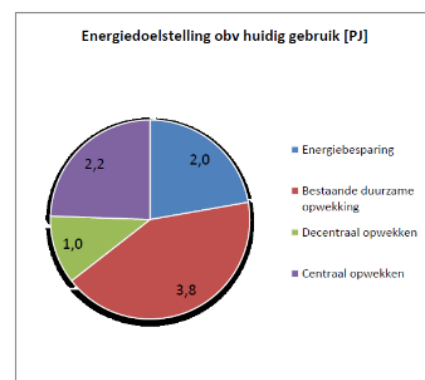
5.2.1 Gemeente Noordoostpolder (NOP)

De gemeente Noordoostpolder heeft zichzelf de grootste opgave gesteld van de gemeenten op het gebied van zon op land. Het aandeel van de gemeente in de 1^e tranche is uiteindelijk 230 ha. Dat is het grootste aandeel.

Ontwikkeling van het lokale beleid NOP

Het beleid **'Zon in de polder'** is 2018 opgesteld, gelijktijdig met de totstandkoming van de Structuurvisie Zon. De gemeente Noordoostpolder liep iets voor. Het beleid is in opdracht van de gemeente door het bureau Rho adviseurs opgesteld.

Het duurzaamheidsbeleid van de gemeente NOP is erop gericht om in 2030 energieneutraal te zijn. Om dit te bereiken wordt allereerst ingezet op energiebesparing. Daarnaast wordt invulling gegeven aan het grootschalig opwekken van duurzame energie. 2.2 Peta joules wordt beoogd als opbrengst vanuit zonneparken. Dit komt overeen met ongeveer 600 ha. De doelstelling voor het zonne-beleid van de gemeenten NOP is het bieden van ruimte voor het realiseren van 'zonneweides' waarbij een zorgvuldige afweging wordt gemaakt tussen duurzaamheidsambities, economische en maatschappelijke belangen en landschappelijke inpassing.

Bij het bepalen van kansen voor de zonneparken wordt uitgegaan van de volgende principes:

1. Prioriteit ligt bij de realisatie van zon op dak;
2. Zuinig omgaan met landbouwgrond;
3. Passend bij de polder: heldere ontwerpprincipes;
4. Tijdelijke invulling van ongebruikte ondergronden;
5. Duurzaam ruimtegebruik; bundel en combineer waar mogelijk;
6. Maak slim gebruik van het elektriciteitsnetwerk.

De Structuurvisie Zon is als bijlage 1 opgenomen in het beleidskader van NOP. Van de initiatiefnemers wordt verwacht dat ze deze meenemen in hun onderbouwing.

Bij de keuze voor geschikte locaties wordt gekeken waar de netaansluitingen liggen. Hierbij probeert men 'dubbelgebruik' te realiseren zodat er geen nieuwe aansluitingen nodig zijn.

Onder participatie verstaat NOP het informeren van de omgeving en het mogelijk maken van financiële participatie. De initiatiefnemers wordt een participatiebijdrage van 15% van de opbrengst gevraagd, of een vergelijkbaar aandeel in mogelijkheden voor inwoners om mee te doen. Dit komt ten goede aan het gebiedsfonds.

Verder is er een verkenning gedaan naar gebieden die geschikt zijn voor de realisatie van zon op land. Dit levert voor de toekomst nog veel perspectief op. Voorbeelden daarvan zijn bodemdalingsgebieden, en de Zuidermeerdijk.

Uitvoeren van het lokale beleid (NOP)

De gemeente NOP heeft 230 ha in procedure, in totaal 9 projecten. Dit is meer dan ze oorspronkelijk toebedeeld hadden gekregen. Doordat er ruimte bij andere gemeenten vrij kwam was het mogelijk dit te realiseren. Zie bijlage 3 voor het overzicht status initiatieven per gemeente.

Voor het uitvoeren van het lokale beleid heeft de gemeente NOP budget beschikbaar om medewerkers in te zetten om het beleid uit te voeren. Met name is er extra capaciteit bij vergunningsverlening en ruimtelijke ontwikkeling nodig.

Tijdens vergunningenprocedures heeft er veel overleg plaatsgevonden met de provincie over de ruimtelijke inpassing van de zonnenvelden. Dat betreft in het bijzonder de strook van circa 17 km parallel aan de Noorder-, Wester, en Zuidermeerdijk, met een totaal oppervlak van circa 200 ha. Tussen de aldaar geplaatste windmolens wil men zonneparken realiseren. Voor de planvorming was het nodig een duidelijke visie te hebben voor een goede afweging van de tussen landschappelijke inpassing en de beperking van het beslag op courante landbouwgrond⁸. Aan de hand van het verst gevorderde initiatief Zonnepark Westermeerdijk is door bureau Vista, in opdracht van de gemeente NOP en de provincie Flevoland een Expert judgement opgesteld om te komen tot een beslissing over de goede ruimtelijke inpassing. Voor het initiatief Zonnepark Westermeerdijk en de andere initiatieven in het gebied heeft het bureau de uitgangspunten verwoord in het rapport '**Zonneparken in de Noordoostpolder: de randvoorwaarden ruimtelijke kwaliteit voor een toekomstig duurzaamheidslandschap**' van 31 mei 2020, met daarin de richtlijnen voor de inpassing zonneweides in de gemeente Noordoostpolder.

⁸ Aanvaardbaarheid ontwerpprincipes zonnepanelen tussen windmolens (3 juni 2020)

Initiatiefnemers maken doorgaans gebruik van de aansluitingen van TenneT vanwege de bestaande aansluiting op de windmolens. Liander is de netten bij Urk aan het verzwaren en daar kunnen initiatieven binnen de gemeente NOP in de toekomst van profiteren.

Voor de toekomst houdt de gemeente vast aan de lokale doelstelling van 600 ha zon op land.

5.2.2 Gemeente Zeewolde

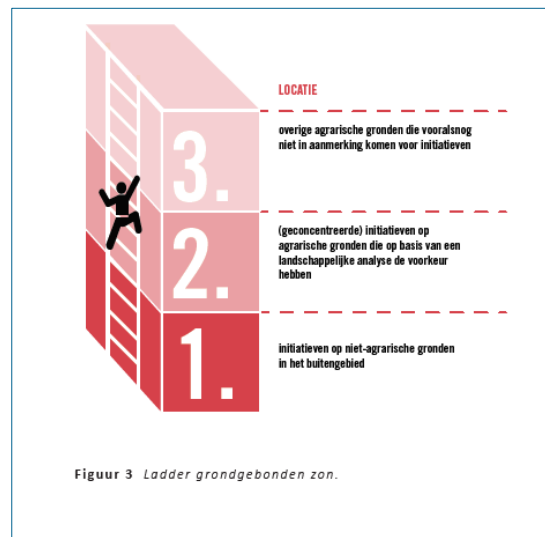
Zeewolde stelt zich ten doel om in 2030 200% energieneutraal te zijn. Zij heeft haar visie na de structuurvisie Zon vastgesteld. Op basis van de Structuurvisie Zon is thans 70 ha in procedure.

Ontwikkeling van het lokale beleid Zeewolde

Zeewolde heeft haar visie op zonneparken vastgelegd in de **Visie Ruimtelijke Inpassing Grondgebonden Zon Zeewolde**. De visie is gelijktijdig met de Structuurvisie Zon ontwikkeld.

De gemeente Zeewolde heeft zichzelf tot ambitie gesteld in 2030 200% energieneutraal te zijn. Als het gaat om zonne-energie ligt de prioriteit bij zon op dak, maar zon op land is ook nodig om de doelstellingen te behalen. Kenmerkend voor het beleid zon op land is de zogeheten zonneladder. Initiatieven volgens trede 1 hebben de voorkeur. Dat zijn initiatieven op niet-agrarische gronden. Trede 2 betreft agrarische gronden die op basis van een landschappelijke analyse in aanmerking komen. Trede 3 betreft overige agrarische gronden. Deze zijn vooralsnog uitgesloten.

Op 20 december 2018 heeft de raad besloten om maximaal 165 ha grondgebonden zon toe te staan. De gemeenteraad heeft bij haar besluit de ruimte voor trede 2 beperkt tot 25 ha⁹. Doordat er bij de verdeling van grond voor de eerste tranche 95 ha is overeengekomen, is er voor trede 1 (niet-agrarische gronden) 70 ha overgebleven.

Figuur 3 Ladder grondgebonden zon.

Ingediende initiatieven worden als volgt getoetst¹⁰:

1. Is er ruimte beschikbaar binnen het totaal van 95 ha?;
2. Is er toestemming van de landeigenaar en is er zekerheid over aansluiting op het netwerk?;
3. Toetsing aan de 'Visie ruimtelijke inpassing grondgebonden zon Zeewolde';
4. Toetsing aan provinciale Structuurvisie Zon 2018 met daarbij aandacht voor ruimtelijke inpassing, landschappelijke kwaliteit, tijdelijkheid, betrokkenheid en participatie.

⁹ Aangepast raadsbesluit 21 februari 2019 waarin de raad o.a. instemt met het in principe mogelijk maken van zonneparken op landbouwgrond per 21 februari 2019 tot 31 december 2019 met een maximum van 25 ha (trede 2).

¹⁰ Bijlage 3: Uitvoering fase 1 grondgebonden zon

Met betrekking tot de landschappelijke inpassing stelt Zeewolde dat de grootte van een zonnepark moet passen bij de aard en schaal van het landschap of nabijgelegen kern. Daarnaast geeft zij aan dat elk park een maatwerkpoging is en wordt er vooraf en tijdens het vergunningstraject beoordeeld of het zonnepark passend is.

Een van de procesuitgangspunten is dat de aanwezigheid van een elektriciteitsnetwerk geen zelfstandige afwegingsgrond is, maar initiatiefnemers moeten wel kunnen aantonen dat de aansluiting haalbaar is.

Tenslotte is participatie geen afwegingskader maar een eis die aan alle initiatieven gesteld wordt. De Structuurvisie Zon is daar mede sturend in. In Zeewolde is gekozen voor een bijdrage aan een energiefonds ten behoeve van het dorp. De eisen op het gebied van burgerparticipatie, de tijdelijkheid van het zonnepark en de afdracht aan het lokale energiefonds, worden vastgelegd in een anterieure overeenkomst op projectniveau.

De geïnterviewden geven aan dat het lokale beleid overeenkomt met de Structuurvisie Zon. Het toetsen aan de bouwstenen van de Structuurvisie Zon maakt onderdeel uit van de vergunningsprocedure. De Structuurvisie Zon wordt door Zeewolde niet als apart toetsingskader op projectniveau ingezet. Van initiatiefnemers wordt verwacht dat zij zich rekenschap geven van de Structuurvisie Zon.

Uitvoering van het lokale beleid Zeewolde

Tot nu toe heeft Zeewolde circa 70 ha van de beoogde 95 ha in procedure. Zie bijlage 3 voor het overzicht status initiatieven per gemeente. Voor het invullen van de zonneparken is een openbare inschrijving gehouden waaruit 3 initiatieven, elk in 1 categorie (small, medium en large), zijn gekozen¹¹. Er waren veel inschrijvingen.

De overige 25 ha zijn vooral gekoppeld aan de eerste trede (niet agrarische gronden) en is daardoor moeilijker te realiseren. Wanneer de 2de tranche opengesteld wordt beoogt Zeewolde met een groter project de overige 25 ha alsnog in te vullen. Daarbij wijst Zeewolde erop dat de gemiddelde grootte van het initiatief al gauw 40 ha omvat.

Initiatiefnemers moeten, ook voor de SDE-subsidie, aantonen dat zij beschikken over een aansluiting op het net. Dat leidt ertoe dat er vaak combinaties worden gezocht met bestaande aansluitingen, in de praktijk vooral de windparken. Dit leidt ertoe dat vooral de grotere projecten de kans krijgen. Dat past op de gewenste opschaling.

De gemeente Zeewolde beschikt over voldoende middelen, kennis en capaciteit om een lokaal vervolg en lokale invulling te geven aan de Structuurvisie Zon. Door het Energie Uitvoeringsprogramma zijn er vooralsnog voldoende middelen beschikbaar om de extra werkzaamheden te ondervangen.

De gemeente Zeewolde ziet veel vraag in de markt naar grondgebonden Zon.

¹¹ Persbericht gemeente Zeewolde: Pilotonder Zonneparken op landbouwgrond (17 juli 2019)

5.2.3 Gemeente Dronten

De Gemeente Dronten heeft beleid (na de totstandkoming van de Structuurvisie) opgesteld om initiatieven mogelijk te maken. De gemeente Dronten heeft 2 grote projecten van 85 ha volgens de structuurvisie Zon in procedure gehad. De Structuurvisie Zon is aanleiding geweest om het beleid op te stellen.

Ontwikkeling van het lokale beleid Dronten

Het beleid van de gemeente Dronten bestaat uit de **Beleidsvisie Zon**. Hierin wordt aangegeven dat Dronten al energieneutraal is, en voor een groot deel is dit gerealiseerd door de duurzame energieopwekking via windenergie. Om bij te dragen aan de provinciale doelstellingen, de doelstellingen van de Regionale Energie Strategie (RES) in wording en om de initiatiefnemers een antwoord te bieden, heeft de gemeente Dronten beleid opgesteld.

Bij de totstandkoming van de Beleidsvisie Zon zijn ambtelijk de aspecten verkend welke van belang zijn bij het opstellen van de visie. Vervolgens zijn via de inzet van een digitale enquête, een bezoek aan schoolklassen en een zonnedebat de inwoners van de gemeente Dronten betrokken bij het proces.

De uitgangspunten voor het beleid zijn de volgende:

- Prioriteit bij 'Zon op dak'
- Vergroot Biodiversiteit
- Het landschap is leidend
- Bundel en combineer waar mogelijk
- Maak slim gebruik van het elektriciteitsnetwerk
- Zuinig omgaan met landbouwgronden.

Ook hier vormt de zonneladder de kern van het beleid. De definiëring van de tredes wijkt af van die in Zeewolde. De zonneladder is een hulpmiddel om de ruimtelijke prioritering aan te geven. Initiatieven en locaties op een hogere trede komen pas in beeld wanneer de mogelijkheden op lagere treden voldoende benut zijn. Zie voor de beschrijving van de tredes de afbeelding hierna.

Trede 3: voorlopig niet	• Initiatieven voor zonneparken waarvoor landbouwgrond benodigd is. • Zonneparken in natuur- en bosgebieden.
Trede 2: maatwerk	• Overkappen van parkeerplaatsen. • Onbenutte terreinen in bebouwd gebied. • Langs infrastructuur (A6, Hanzelijn, dijken en N-wegen). • Op water: randmeren en IJsselmeer. • Waterzuiveringsinstallaties, vuilnisbelten/stortplaatsen, binnenwateren (IJsseloog). • Evenemententerreinen en recreatieterreinen. • Ruimte voor innovaties.
Trede 1: meteen doen	• 'Zon op dak'. • Panelen aan gevels van gebouwen.

In het beleid zijn randvoorwaarden opgesteld voor het ruimtelijk inpassen van de zonneparken. Deze hebben betrekking op;

- Opstellingshoogten
- Hoogte van panelen
- Randen/afscherming
- Bijbehorende gebouwtjes
- Landschappelijke inpassing
- Biodiversiteit

Voor wat betreft netaansluiting geeft Dronten aan dat de beschikbare ruimte op het laagspanningsnet vooral beschikbaar moet blijven voor 'Zon op dak'. Voor Zon op land wordt geadviseerd om naar koppelkansen met de bestaande infrastructuur te zoeken onder andere middels "cable pooling" met vooral de windparken.

Om de lokale betrokkenheid bij de zonneparken te vergroten wordt van de initiatiefnemer verwacht dat hij procesparticipatie en financiële participatie (o.a. voorinvestering, aandelen of lokaal eigendom) mogelijk maakt. In de beleidsvisie zijn randvoorwaarden en spelregels opgenomen.

Uitvoering van het lokale beleid Dronten

Voor de eerste tranche zijn er twee projecten ingediend. Dit betreft in totaal 85 ha (Dorhout Mees en Flevonice). Zie bijlage 3 voor het overzicht status initiatieven per gemeente. Deze projecten waren al in beeld voor de totstandkoming van de Structuurvisie Zon en het lokale beleid. De projecten worden door de gemeente gezien als pilotprojecten met als doel hiervan te leren. De ervaringen met deze pilotprojecten hebben ook bijgedragen aan de uitwerking van het beleid. Voor de twee projecten zijn de inzet van middelen beperkt gebleven tot extra inzet van medewerkers. Deze projecten zijn intussen vergund.

Met betrekking tot participatie wordt er ingezet op een gebiedsgebonden bijdrage en/of de uitgifte van certificaten. Er is bij beide projecten geen sprake van maatschappelijke weerstand. Ingeschat wordt dat dit komt omdat beide niet op landbouwgrond staan.

De netcapaciteit is bij de lopende projecten geen probleem. Voor één project (Dorhout Mees) wordt gebruik gemaakt van een privaat onderstation. Bij het andere project zal de aansluiting vermoedelijk via Liander lopen. De ervaring is overigens dat private partijen sneller kunnen schakelen werken dan het semipublieke Liander.

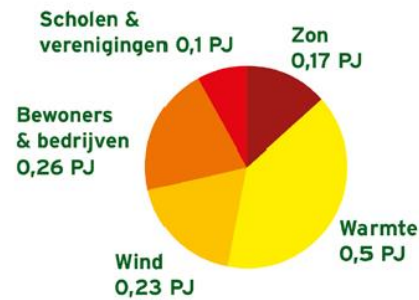
Kijkend naar de toekomst geeft de gemeente aan dat er binnen het opgestelde beleidskader nog wel een paar honderd ha aan reële mogelijkheden in te vullen zijn voor zon op land, zonder dat trede 3 aan de orde zou moeten komen.

5.2.4 Gemeente Almere

De gemeente Almere werkt het zonnebeleid momenteel uit. Almere beoogt 0.17 PJ zon op land te wekken. Dit draagt bij aan de doelstelling om in 2022 energieneutraal te zijn. Er zit 20 ha in procedure volgens de Structuurvisie Zon.

Ontwikkeling van het lokale beleid Almere

Almere heeft in 2015 programmaplan Energie Werkt opgesteld. Daarin staat aangegeven dat Almere zich ten doel heeft gesteld om in 2022 energieneutraal te zijn (exclusief mobiliteit). Een van de drie technische werklijnen die hieraan bijdragen is de werklijn Zon. Almere beoogt 0,17 PJ zon op te wekken. Wanneer zon op dak niet wenselijk of mogelijk is, is collectieve opwekking een mogelijkheid. In die tijd (2015) zijn zonneparken in Nederland nog een relatief nieuwe optie.

figuur 3: Verhouding van opbrengst in PJ duurzaam opgewekte energie tussen de werklijnen

Uitgangspunten voor het realiseren van zonneparken zijn:

- markconforme erfpacht (indien grond eigendom is van de gemeente);erfpachttermijn primair voor 15 jaar met optie tot verlenging;
- leges moeten worden vergoed conform de vigerende legesverordening;
- zonneveld moet passen binnen bestemmingsplan. Bereidheid bestaat tot (definitief/tijdelijk) wijzigen;
- participatie is geen eis, wel wenselijk (initiatiefnemer doet hiertoe voorstel).

Vervolgens worden er in de structuurvisie van Almere (2017) 3 zoekgebieden aangegeven voor zonnevelden. Bedrijventerrein De Vaart IV, Stichtse Kant en omgeving A6/A27¹².

Vanuit Almere bezien zijn alle agrarische gronden potentieel te bebouwen gebieden. Dat betekent dat een zonneveld op elke mogelijke locatie per definitie tijdelijk is. Er is nog geen definitieve visie op de uiteindelijke bestemming van de mogelijke locaties.

Uitvoering van het lokale beleid Almere

De gemeenten Almere had 170 ha geclaimd, omdat ze inschatte ook op gronden van het Rijks Vastgoed Bedrijf (RVB) zon op land te kunnen plaatsen. Het overleg met de RVB neemt echter veel tijd in beslag. Daarmee zit op dit moment alleen het project Buitenbocht A27 (20 ha) in de procedure volgens de Structuurvisie Zon. Zie ook weer bijlage 3 voor het overzicht status initiatieven per gemeente.

Almere streeft naar 50% lokaal eigenaarschap. De Groene Reus (lokale duurzame energie coöperatie) krijgt bovendien 10% van de waarde van het project, los van de aandelen. De opbrengst besteedt zij aan andere duurzame energieprojecten. De Structuurvisie Zon heeft er aan bij gedragen om de initiatiefnemer er toe aan te zetten om serieus werk te maken van participatie.

Ten aanzien van de netcapaciteit, kijkt Almere niet alleen naar de mogelijkheden die de netbeheerders bieden, maar ook naar alternatieve mogelijkheden zoals private onderstations. Ook is hergebruik van kabels een optie. Een kabel die vrijkomt omdat een windmolen afgebroken werd, zou mogelijk gebruikt kunnen worden voor het zonneveld. Hierbij is geen tussenkomst van de netbeheerder nodig.

¹²Omgevingsvisie Almere, structuurvisie Almere conform Wro (2017)

Voor een eventuele tweede tranche is de inzet van Almere afhankelijk van de het verloop van de gesprekken met het RVB¹³. Ze verwachten in ieder geval niet meer dan 100 ha te gaan claimen.

5.2.5 Gemeente Lelystad

De gemeente Lelystad werkt op dit moment aan het beleid voor zonnevelden. Ze heeft zich ten doel gesteld in 2025 energieneutraal te zijn. Het opwekken van zonne-energie draagt hieraan bij. Er zit 30 ha in procedure volgens de Structuurvisie Zon. Het bestaande beleid biedt al handvatten voor de beoordeling van initiatieven.

Ontwikkeling van het lokale beleid Lelystad

Een van de speerpunten van het lokale beleid is het verminderen van CO₂ uitstoot. Concreet betekent het voor Lelystad dat er ruim 4.4 PJ gecompenseerd moet worden in de vorm van duurzame energie. In 2018 is daarbij geformuleerd dat er in totaal 500 ha zon op land nodig is om de ambities van de gemeente te realiseren.

Eén van de mogelijkheden om hiertoe te komen is het inzetten van braakliggende gronden voor het tijdelijk bestemmen voor zonneparken. Ten behoeve van de netaansluiting wordt vooral gekeken naar mogelijkheden om de bestaande infrastructuur optimaal te benutten. Bijvoorbeeld doordat zonneparken kunnen worden aangesloten op een te saneren windmolen, of doordat kan worden aangesloten op een bestaand windpark.

Vervolgens wordt in het uitvoeringsplan Duurzaamheid 2017-2020 aangegeven dat de gemeente in samenwerking met de provincie beleid ten aanzien van de vestiging van zonneparken in buitengebied realiseert. Er worden drie categorieën gronden genoemd: agrarische gronden, restgronden en door de gemeente aangekochte gronden die zijn verpacht of in eigen exploitatie zijn, met het oog op toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.

De bouwstenen van de Structuurvisie Zon sluiten goed aan op het lokale beleid. Op één punt heeft Lelystad een andere visie. Lelystad combineert bij voorkeur niet met de bestaande infrastructuur, teneinde de rust in het landschap te behouden. In de visie van Lelystad leidt het combineren met bestaande infrastructuur tot parken die in het zicht liggen en dat beschouwt men als ongewenst. De voorkeur gaat er naar uit om zonneparken achter op de gronden te realiseren.

Uitvoering van het lokale beleid Lelystad

Lelystad heeft momenteel 7 initiatieven voor zon op land in procedure. Eén project van zo'n 30 ha is in procedure gebracht volgens de Structuurvisie Zon. Lelystad heeft bij de verdeling 50 ha toebedeeld gekregen. Zie bijlage 3 voor het overzicht status initiatieven per gemeente. Als belangrijke reden voor de stagnatie van de overige initiatieven wordt aangegeven dat er onvoldoende beleidsruimte vanuit de provincie is, vanwege de maximering tot 500 ha in de eerste tranche.

¹³ Het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) bezit gronden -die mogelijk in aanmerking komen voor Zon op Land- in de gehele provincie. Naast Almere, betreft dit de gemeenten Noordoostpolder en Lelystad.

Er zijn ook projecten die niet vallen onder de Structuurvisie Zon. Dit betreft projecten van voor de Structuurvisie, waar al een positieve onherroepelijke bestemming aanwezig was voor de realisatie. Volgens de normale route vindt over deze projecten afstemming met de provincie plaats.

De kaart van het werkingsgebied leidde tot discussie met een provincie over de vraag of een initiatief nu wel of niet binnen het werkingsgebied valt. In de ogen van de gemeente stelde de provincie bij deze discussie de door haarzelf vastgestelde begrenzing er discussie. Dit leidde bij de beleidsmedewerkers soms zelfs tot het gevoel dat de uitvoering van het zonnebeleid ontmoedigd werd. Vanuit de provincie is aangegeven dat het werkingsgebied deel uitmaakt van het Omgevingsplan Flevoland 2016, waarbij bedacht moet worden dat met het verloop van de tijd de grenzen tussen stedelijk en landelijk gebied aan verandering onderhevig zijn.

Over participatie met de omgeving geeft de gemeente aan dat eigen ondernemers meer omgevingsbewust zijn en zich daarnaar gedragen dan de grote marktpartijen die geen lokale binding hebben.

De Structuurvisie Zon biedt voor de beleidsmedewerkers geen toegevoegde waarde in de uitvoering van het lokale beleid. De bouwstenen worden als subjectief ervaren en passen niet altijd bij de lokale situatie. De ruimte voor afweging en maatwerk zou meer bij de gemeenten moeten liggen.

Lelystad verwacht dat men in de toekomst nog zeker 500 ha zon op land kan en moet realiseren om de eigen ambitie te kunnen realiseren. Dit wordt goed mogelijk geacht binnen alle gestelde kwaliteitscriteria. De marktvraag is groot genoeg. De beschikbare netcapaciteit wordt wel als een uitdaging gezien, vooral in relatie tot de doorlooptijd van projecten.

5.2.6 Gemeente Urk

De gemeente Urk heeft zich ten doel gesteld om in 2050 95% energieneutraal te zijn. Hier zijn geen concrete doelstellingen voor de energiemix aan gekoppeld. Wel is de gemeente momenteel bezig met het opstellen van beleid voor zonne-parken. De gemeente Urk heeft 4 ha in procedure volgens de Structuurvisie Zon.

Ontwikkeling van het lokale beleid Urk

De aanleiding voor de beslissing om eigen beleid te formuleren is dat zich twee initiatieven hebben aangediend die om een beoordeling vragen. Bij de ontwikkeling van het beleid richt Urk zich grotendeels naar de gemeente Noordoostpolder. Dit heeft ook een praktische reden, namelijk de beperkte oppervlakte van het buitengebied in Urk. Uitgangspunt is dat het beleidskader moet voldoen aan de Structuurvisie Zon.

Verdere uitgangspunten voor het beleid zijn dat de bewoners mee moeten kunnen profiteren van de komst van zonneparken en dat permanentie landbouwgrond niet in aanmerking komt. Verder is een park altijd tijdelijk, bijvoorbeeld op percelen die in de toekomst een permanente functie als bedrijventerrein krijgen, maar waar voorlopig nog een andere functie mogelijk is.

Uitvoering van het lokale beleid Urk

Urk heeft een relatief klein buitengebied en heeft bij de verdeling 4 ha toebedeeld gekregen. Deze zijn gelokaliseerd op landbouwgrond dat in de toekomst stedelijk gebied wordt (bedrijventerrein). In dit gebied, zo'n 100 ha groot, kan aan de randen in de toekomst mogelijk nog meer zon op land geplaatst worden.

Op dit moment wachten de beide initiatieven op de vaststelling van het lokale beleid. Een goede landschappelijke inpassing zal vervolgens in Urk nog wel een uitdaging zijn, verwacht de beleidsmedewerker. Men acht goede landschappelijke inpassing van zonneparken nauwelijks mogelijk.

5.2.7 Reflectie vanuit de provincie op de uitvoering

Weliswaar zijn er op basis van de Structuurvisie Zon nog geen zonnevelden daadwerkelijk gerealiseerd, maar er is intussen wel bijna 500 ha in verschillende stadia van de voorbereiding. Over het algemeen valt te verwachten dat deze projecten daadwerkelijk tot realisatie zullen komen. Bestuurlijk bestaat wel de indruk dat het 'laaghangend fruit' nu geplukt is, met relatief "eenvoudige" en de meer voor de hand liggende projecten, maar dat er in de 2^e tranche mogelijk meer knelpunten zullen blijken.

De provincie ziet toe op de naleving van de Structuurvisie Zon. Daarbij adviseert men breder, om de gemeenten te helpen bij het zo vlot en soepel mogelijk doorlopen van de procedure, zodanig dat de kans op zienswijzen zo gering mogelijk is. Daarnaast kan de provincie samen met de gemeenten optrekken, bijvoorbeeld door in gesprek te gaan met het Rijk.

Met erkenning van de stroeve aanloop, wordt beaamd dat nu de gerichtheid op samenwerking voorop staat. Overigens ziet men niet alleen nadelen in de stroeve aanloop. Het is soms nodig dat het ook even "schuurt". Ambtelijk wordt aangegeven dat er een goede dynamiek in de ambtelijke werkgroep zit, die er bijvoorbeeld toe leidt dat er samen goed nagedacht wordt over oplossingen.

Gebleken is dat bouwsteen IV over het rekening houden met (landschappelijke) kwaliteiten onvoldoende concreet houvast biedt. Dit leidde soms tot langdurige gesprekken tussen gemeenten en provincie, met vertraging tot gevolg. Wat de provincie betreft is hier aanvulling en verduidelijking aan de orde.

De uitvoering van de Structuurvisie Zon geeft mede invulling aan de opgave om als provincie in 2030 energieneutraal te zijn. Hierbij is het belangrijk dat er draagvlak is en dat landbouwgrond behouden blijft. Van maatschappelijke weerstand is bij de uitvoering van de Structuurvisie Zon tot nu toe nauwelijks gebleken. Gelet op het maatschappelijk debat is het de vraag of dat zo blijft. Of het gestelde maximum van 1000 ha voldoende zal zijn om de energieopgave te behalen, ligt aan de haalbaarheid van de gehele energiemix. Recent is onderzoek door het kadaster gedaan naar de mogelijkheden van zon op dak¹⁴. Daaruit blijkt dat de capaciteit voor zon op dak veel geringer is dan bij de formulering van de ambities aangenomen (maximaal 4,75 PJ per jaar in plaats van maximaal 10 PJ per jaar). Dat zou betekenen dat meer energie moet komen uit alternatieve duurzame energiebronnen. Dit zou zon op land kunnen zijn. Vanuit de provincie geeft men aan dat

¹⁴ Kadaster, Potentie van zonne-energie op daken, 21 april 2020

het, gezien de politieke discussie, te verwachten valt dat het op dit moment bij maximaal 1000 ha zon op land zal blijven.

Er is geopperd de zonneladder die het Rijk met gemeente en provincies is overeengekomen alsnog toe te voegen aan de bouwstenen. Deze zonneladder wordt opgenomen in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Zie hierover verder bij de aanbevelingen.

Uit het hiernaast weergegeven overzicht betreffende de verdeling van de initiatieven, blijkt dat 62% de bestemming agrarische grond heeft. Hierbij past echter een belangrijke nuancering. De formele bestemming van de grond zegt namelijk in feite niet zoveel. In de praktijk wordt de inzet van landbouwgronden zorgvuldig afgewogen sprake. Het gaat bijvoorbeeld om gronden die minder of beperkt geschikt zijn voor agrarisch gebruikt, zoals de percelen tussen windmolens langs de dijken in de gemeente Noordoostpolder (circa 200 ha), of om gronden die in de toekomst sowieso een andere bestemming zullen krijgen. Bijvoorbeeld de bestemming bedrijventerrein.

Verdeling initiatieven Structuurvisie Zon ¹⁵	
Bestemming Agrarisch	274 ha (62%)
Bestemming Niet-agrarisch	166 ha (38%)

Het wordt daarbij als wenselijk gezien om de hoeveelheid landbouwgrond die wordt ingezet voor zon op land zo laag mogelijk te houden. Genoemd is een verhouding van maximaal 1/3de op landbouwgrond en 2/3de op overige gronden. Meerdere gemeenten geven wel aan dat de energiedoelen niet zijn te halen zonder de inzet van agrarische gronden. Zie verder de nadere toelichting op dit onderwerp op pagina 27.

Het is niet helemaal duidelijk welke initiatieven nu wel en welke niet onder de werking van de Structuurvisie Zonvallen. Er bleek een grijs gebied, met discussies over zonnepanelen op overkappingen van parkeerterreinen of op gietwaterbassins. Dit vraagt om verduidelijking.

Daarnaast geeft men vanuit de provincie aan dat netcapaciteit niet apart is opgenomen als bouwsteen. Het meewegen van de beschikbare netcapaciteit zou aan de voorkant beter meegenomen moeten worden. Dit betekent ook dat de netbeheerder mee zou moeten praten bij de verdeling van de eventuele tweede tranche.

Zowel ambtelijk als bestuurlijk leeft de wens om bij een eventuele tweede verdeling aanwezig te zijn als gesprekspartner, zodat sprake is van een transparant proces en vanuit ieders perspectief alle aspecten worden meegewogen. Men heeft geen behoefte daarin een sturende rol te vervullen. Dat wil men aan de gemeenten overlaten: *“als provincie moeten wij niet gaan verdelen”*.

¹⁵ Bron: Monitor Structuurvisie Zon

6 Rol en toepassing van de bouwstenen

In dit hoofdstuk wordt onderzocht hoe de bouwstenen hebben bijgedragen aan de uitvoering van het beleid.

6.1 Bouwstenen

I. Initiatief staat centraal

De kern van deze bouwsteen betreft een integrale benadering van het initiatief, waarbij steeds wordt gezien hoe deze past in de opgave betreffende duurzame energie en het “verhaal van Flevoland”. Deze bouwsteen maakt ruimte voor de lokale benadering. De bouwsteen wordt in de praktijk toegepast. Daarbij komen alle initiatieven uit de markt. De initiatiefnemers tonen zelf aan hoe het initiatief past binnen de opgave. De gemeenten spelen hierbij een faciliterende en toetsende rol.

Een kanttekening hierbij is dat er bij deze bouwsteen wordt aangegeven dat de initiatiefnemers erbij gebaat zijn dat de overheden als één overheid optreden. In de praktijk was daar niet altijd sprake van. Initiatiefnemers werden soms geconfronteerd met wijzigingen die optraden als gevolg van de discussie over de landschappelijke inpassing met de provincie. Het leidde tot vertraging in het proces en had als risico dat initiatiefnemers afhaken. Zie daarover bij de bespreking van de betreffende bouwsteen meer.

II. Opgave voorop

De bouwsteen ‘Opgave voorop’ lijkt enerzijds vanzelfsprekend; alle initiatieven dragen bij aan het realiseren van de opgave voor Duurzame Energie. Tegelijkertijd roept deze bouwsteen ook de discussie op waar de prioriteit in opgaven ligt. Ligt deze bij het behalen van de opgave voor duurzame energie, waarbij de gemeente in zonneparken een belangrijke bijdrage zien, of ligt deze meer bij andere opgaven, zoals op het gebied van ruimtelijke kwaliteit, waardoor de gemeenten soms het gevoel krijgen dat het realiseren van de opgave duurzame energie in het gedrang komt. Er was gedurende het verloop van de 1^e tranche geen gelijk beeld tussen gemeenten en provincie over een goede balans bij de verschillende opgaven.

III. Bundel en combineer

Op basis van deze bouwsteen is het de bedoeling om zonneparken zoveel mogelijk te bundelen en te combineren met bestaande infrastructuur. Het belang van een tijdige betrokkenheid van de netbeheerder is hierbij ook expliciet benoemd.

Vrijwel alle gemeenten handelen in de praktijk naar deze bouwsteen; ze spelen in op netaansluitmogelijkheden, combineren met windparken, combineren met andere functies, zoals dijkvakken en andere infrastructuur.

Alleen de gemeente Lelystad denkt hier fundamenteel anders over: combineren met andere (infrastructurele) functies brengt zonnevelden in het zicht en tast vanaf zichtlocaties (wegen bijv.) het landschap aan. Zij heeft de opvatting dat het voor een goede landschappelijke inpassing wenselijk is om zon op land juist niet te combineren met bestaande infrastructuur.

IV. Houd rekening met (landschappelijke) kwaliteiten

Deze bouwsteen heeft aanleiding gegeven tot veel (ambtelijke) discussie. Bij de uitvoering van de structuurvisie bleek dat de bouwsteen onvoldoende duidelijke kaders bevat. De verwijzing naar de provinciale Omgevingsvisie was onvoldoende behulpzaam. Ook bleek dat provincie en gemeenten nogal van mening verschilden over de vraag of de lokale afweging voldoende zorgvuldig en doordacht was. Enkele gemeenten hebben zichzelf zelfs de vraag gesteld of de provincie überhaupt wel zon op land wil realiseren, gelet op het verloop van de discussie daarover, terwijl de provincie soms het gevoel kreeg dat landschappelijke inpassing lokaal als een “sluitpost” werd gezien, waarbij er niet werd gedacht vanuit een goede ruimtelijke kwaliteit. Daarbij leeft bij de provincie de gedachte dat er op regionaal niveau gekeken zou moeten worden wat geschikte plekken zijn voor zon op land, meer met het oog op het inrichten van het landschap dan met het oog op het inpassen van initiatieven, terwijl dit bij de gemeenten wordt gezien als lokaal maatwerk. Dit leverde langdurige gesprekken op. Het hielp daarbij niet dat een provinciale landschapsvisie ontbrak. Daardoor kon de provincie gedurende de gesprekken niet terugvallen op eigen beleid. Uiteindelijk werd soms op bestuurlijk niveau de knoop doorgemaakt.

V. Een zonnepark is tijdelijk

Om in de toekomst weer ruimte te kunnen maken voor nieuwe technologische ontwikkelingen, dienen zonneparken tijdelijk te zijn. De maximaal toegestane duur is 25 jaar. Een hiermee overeenstemmende bepaling is opgenomen in de Verordening Fysieke Leefomgeving 2012.

Deze bouwsteen wordt door alle gemeenten toegepast. De bouwsteen roept wel vragen op, met name op het punt of het realistisch is dat de locaties weer na 25 jaar teruggebracht worden naar hun oorspronkelijke gebruik. Anderzijds komt het regelmatig voor dat nu initiatieven voor zon op land worden toegestaan op percelen die wachten op een uiteindelijke bestemming. Daarmee is de tijdelijkheid per definitie gegeven.

VI. Betrokkenheid en Draagvlak

De laatste bouwsteen formuleert het uitgangspunt dat Flevolandse gemeenten moeten kunnen profiteren van een zonnepark. Dit kan op uiteenlopende wijze worden vormgegeven. En dat gebeurt ook. In uiteenlopende mate geven de gemeenten alle actief invulling aan deze bouwsteen. De lokale invulling op het gebied van financiële participatie en/of het vragen van een “gebiedsgebonden bijdrage” (of vergelijkbaar instrument) verschilt per gemeente. Nu elke gemeente deze bouwsteen op eigen wijze invult, worden initiatiefnemers geconfronteerd met het feit dat het “speelveld” rond de financiële participatie en het verlangen van financiële bijdragen in de provincie verschilt per gemeente.

De provincie geeft bij deze bouwsteen aan dat ze van mening is dat gemeenten wel echt scherp behoren te zijn op deze bouwsteen en niet te makkelijk moeten meebewegen in de onderhandelingen met initiatiefnemers.

7 Aandachtspunten

Meer integrale benadering vanuit de totale energieopgave.

De gemeenten zien zon op land niet los van de andere mogelijkheden om de energiedoelstellingen te realiseren. Zij achten het van belang het beleid te voeren vanuit de totale integrale opgave. Vanuit die integrale opgave, wordt het belang van zon op land groter geacht dan de ruimte die nu door de provincie wordt geboden. Doordat nu ook uit het kadastraal onderzoek (zie pagina 22) blijkt dat zon op dak te positief is ingeschat bij het vaststellen van de uitgangspunten voor het beleid, wordt de urgentie groter om andere vormen van de energiemix meer te benutten. De gemeenten zien ruim voldoende mogelijkheden voor meer zon-op-land en vragen ook om flexibiliteit bij het realiseren van de energiemix. Daarbij hebben sommige gemeenten een lokale ambitie die al groter is dan de eventuele 2^e tranche van 500 ha.

Rolverdeling provincie – gemeenten niet altijd duidelijk

Er lijkt niet altijd erkenning voor elkaars rol in de uitvoering. Gemeenten willen ruimte voor lokale afwegingen en vinden dat de provincie erop moet vertrouwen dat de gemeenten handelen volgens de beleidskaders uit de Structuurvisie Zon. Daarnaast wijzen ze ook op de eigen, door de provincie goedgekeurde, beleidstukken. De provincie handelt daar soms niet naar en dat leidt tot frustratie. Processen hebben hierdoor vertraging opgelopen en het was voor de initiatiefnemers niet altijd duidelijk waar ze zich aan moeten houden.

De provincie daarentegen geeft aan dat bepaalde keuzes afgewogen moeten worden op bovengemeentelijk schaalniveau, waarin de provincie een rol heeft. De provincie heeft op dat niveau ook een toetsende rol. Daarnaast moet rekening worden gehouden met politiek gevoelige onderwerpen op provinciaal niveau zoals het gebruik van agrarische grond.

Over de samenwerking tussen gemeenten en provincie wordt aangegeven dat deze over het algemeen constructief is en in de loop van de tijd steeds beter is geworden. Dat is van waarde voor een vervolg.

Nut Structuurvisie Zon

Enkele gemeenten zijn van mening dat de Structuurvisie Zon (inmiddels) overbodig is, zeker nu de gemeenten veelal eigen beleid hebben geformuleerd. De geldende lokale regels zijn afgeleid uit vigerend provinciaal beleid en voldoen aan de Structuurvisie Zon. Zeewolde, Dronten en Noordoostpolder hebben zelf beleid opgesteld, Urk, Almere en Lelystad zijn hiermee bezig.

Vanuit provinciaal gezichtspunt kan worden gesteld dat de Structuurvisie Zon juist haar nut heeft bewezen. De structuurvisie schiep ruimte en heeft in meerdere gevallen als vliegwiel voor de ontwikkeling van lokaal beleid gediend. Verder bewijst de structuurvisie haar nut juist als overkoepelend beleidskader waar elk initiatief ook aan moet voldoen en behoudt daarmee haar relevantie. Bovendien heeft de provincie haar eigen rol en verantwoordelijkheid, gelet op het perspectief van het provinciaal belang en het borgen van provinciaal beleid.

Ruimtelijke inpassing “ruimte” en “klimaat”

Dit is een belangrijk aandachtspunt. Binnen de provincie bestaat binnen “ruimte” soms het gevoel dat het primaat lokaal wat al te zeer op “klimaat” ligt, waarvan het landschap de dupe wordt. Het ontbrak veelal ook aan lokaal beleid op de onderdelen landschap en ruimtelijke inpassing, waardoor de provincie hierop temeer alert wilde zijn. Binnen de gemeenten bestaat de indruk dat “ruimte” soms geen oog lijkt te hebben voor “klimaat” en met vergaande ruimtelijke eisen de realiteit soms uit het oog verliest. Ook mist men soms het oog voor de lokale situatie en eigenheid. Het is zoeken naar een goede balans. Weliswaar heeft men al doende in de eerste tranche lering opgedaan over hoe de inpassingen gerealiseerd kunnen worden, maar dit blijft voor de toekomst een punt van aandacht. De hoop is dat de discussie vlotter loopt als de provinciale landschapsvisie eenmaal is vastgesteld. Deze Landschapsvisie heeft ook tot doel om op basis daarvan met elkaar het goede gesprek over landschappelijke inpassing te voeren. En inderdaad zal de Landschapsvisie de kwaliteiten omschrijven die vanuit landschappelijk oogpunt belangrijk worden gevonden. Anderzijds echter lijkt deze niet concreet genoeg te zullen zijn voor het afwegen van concrete initiatieven “zon op land”. Dat zal maatwerk blijven. De gemeenten heeft de behoefte om aan de hand van concrete voorbeelden inzicht te krijgen wat wel en niet gewenst is. Dit is nu niet duidelijk.

Werkingsgebied leidt tot discussie

De kaart waarop het werkingsgebied van de Structuurvisie Zon is aangeduid (zie pagina 6) leidde incidenteel tot discussie. In enkele gevallen bleek die kaart kennelijk toch niet duidelijk of leek er niet goed genoeg over nagedacht. Anderzijds zijn er ook gemeenten die de kaart zeer behulpzaam en duidelijk vonden. Hoe dan ook, het is wel een punt van aandacht om de kaart helder te laten zijn en die over en weer als uitgangspunt te accepteren.

Focus op agrarische gronden

Vrijwel alle gemeenten delen de opvatting dat men terughoudend moet zijn bij het inzetten van agrarische gronden voor zon op land, dan wel is de zorgvuldige afweging in beleid verankerd. Dit is bijvoorbeeld te zien in de zonneladder van de gemeenten Zeewolde en Dronten. Men wijst er daarbij op dat de Structuurvisie Zon betrekking heeft op landelijk gebied en dat dit echt niet hetzelfde is als agrarisch gebied. Vanuit meerdere gemeenten komt het signaal dat er ruim voldoende mogelijkheden zijn voor zon op land, meer dan in totaal 1000 ha, zonder daarvoor goede agrarische grond te hoeven inzetten. Er zijn ook gemeenten die aangeven dat de energiedoelen niet gehaald kunnen worden zonder de inzet van agrarische gronden.

Daarbij verdient de aandacht op agrarische grond nuancering. Zo is weliswaar het aandeel agrarische grond in de hectares van de 1^e tranche nominaal ruimschoots meer dan 50%, maar het veruit grootste project daarin is binnen de gemeente Noordoostpolder. Waar langs de dijk tussen de windmolens zon op land in procedure is die formeel een agrarische bestemming, maar in de praktijk een beperkte agrarische waarde heeft. Bovendien zijn er agrarische gronden met lagere kwaliteit. Ook zien gemeenten vanuit de markt vraag bij agrariërs die kans zien op een stabiele aanvulling van hun inkomsten. Kwalitatief gezien is er van de inzet van goede agrarische gronden tot op heden weinig sprake.

Netcapaciteit beperkt locatiekeuze

Achteraf gezien had men zich meer rekenschap willen geven van mogelijke knelpunten in de netcapaciteit. Dit bleek een groter aandachtspunt dan voorzien. Nu na 2 jaar is er meer grip gekomen op de problemen en de mogelijke oplossingen. Uiteindelijk is de netaansluiting in de 1^e tranche geen probleem gebleken. Daarbij wordt binnen de gemeenten gebruik gemaakt van verschillende oplossingen, zoals private onderstations, gebruikte kabels (Almere) en “cable pooling” met bestaande windparken. In Zeewolde wordt de zogeheten “vluchtstrook”; reservecapaciteit op het net benut.¹⁶

Met het oog op de toekomst heeft Liander een **Netimpactanalyse** en een **Netbeheerderszienswijze** opgesteld. Uit de gesprekken met de netbeheerders (ook TenneT) is gebleken dat een duidelijke en consistente beleidsvisie voor hen heel belangrijk is. Dat biedt hen de zekerheid om hun investeringen op af te stemmen. De doorlooptijd van die investeringen in het netwerk is vaak 7 – 10 jaar.

De ontwerpprincipes

- 1. Beter benutten van de restcapaciteit op de bestaande netten
- 2. Energievraag en –aanbod combineren: minimaliseren van transport van energie
- 3. Evenwichtiger verdelen van opgesteld vermogen wind en zon
- 4. Clusteren van duurzame opwek projecten
- 5. Overige technische oplossingen bijv. aansluiten van wind en zon op één aansluiting (cablepooling), aftoppen van piek productie (curtailment) en gebruik storingsreserve (redundantie)

Figuur 1 De ontwerpprincipes van Liander voor RES 1.0

Oplossingen die in de eerste tranche nog beschikbaar waren (zoals gebruikmaken van de ‘vluchtstrook’ (reservecapaciteit voor calamiteiten) zullen in de 2^e tranche niet (altijd) meer beschikbaar zijn. Het betekent ook dat de keuze voor geschikte locaties beperkt wordt door de aansluitmogelijkheden op het net, vooral naarmate de ambitie bestaat om die op korte termijn te realiseren. Op de vraag of gemeenten dit voor de 2^e tranche werkelijk als een knelpunt zien werd uiteenlopend gereageerd. Ook uit de interviews met de netbeheerders wordt niet duidelijk hoe zwaar dit punt moet worden gewogen voor de toekomst. In de praktijk lijkt het minder een knelpunt te zijn dan zich vooraf soms laat aanzien. Temeer daar een initiatiefnemer ook moet kunnen aantonen te beschikken over een netaansluiting.

Het feit dat veelal combinaties worden gezocht met al bestaande aansluitmogelijkheden, brengt wel met zich mee dat vaak de grotere partijen met de grotere projecten als eerste aan bod komen. Dit kan ten koste gaan van kleinere meer lokaal gebonden initiatieven. Hier ligt wel een aandachtspunt.

Het contact met de netbeheerders is goed; zowel op project als op lokaal ambtelijk niveau vindt er overleg plaats en wordt er gekeken naar mogelijkheden en oplossingen om te gaan met de beperkte capaciteit.

¹⁶ Subsidie in het kader van de Stimulering Duurzame Energie (SDE) wordt vanaf de najaarsronde 2019 alleen verleend als de netbeheerder aan de aanvrager een transportindicatie heeft verleend.

Participatie verloopt uiteenlopend

Over het algemeen ervaren de gemeenten tot op dit moment weinig tot geen maatschappelijke weerstand tegen de zonne-parken. Aangegeven wordt dat (ook) hier de regel geldt; hoe dichterbij de kern, hoe meer weerstand. Daarom zijn er gemeenten die geen initiatieven in de buurt van woonkernen willen. Eén gemeente geeft aan dat het ontzien van agrarische grond bijdraagt aan het maatschappelijk draagvlak. Daarnaast wordt de vergelijking gemaakt met de windmolens; deze zijn veel meer in het zicht dan de zonne-parken. Door zon op land te combineren met windparken is de kans op weerstand tegen het zonnepark kleiner.

Zoals aangegeven bij de betreffende bouwsteen lopen de richtlijnen voor participatie uiteen per gemeenten, vooral op het gebied van de financiële participatie. In uiteenlopende vorm en met uiteenlopende financiële grondslagen worden bijdragen gevraagd. Dit heeft een ongelijk speelveld binnen de provincie voor initiatiefnemers tot gevolg. Overigens hadden de gemeenten ook aangegeven de financiële participatie in hun eigen beleid te willen borgen. Wellicht was het goed geweest als de Structuurvisie Zon voor een meer gemeenschappelijke lijn op dit punt had gezorgd. Nu eenmaal gemeenten hun lokale beleid hebben gevormd, ook op dit punt, lijkt een aanvulling van de Structuurvisie Zon op dit punt niet zinvol. Een gesprek over de vraag of en waar geharmoniseerd kan worden lijkt nuttig. Het uitwisselen van de praktijk, van de ervaringen en er over en weer van leren, blijft verder altijd belangrijk.

Gemeenten zien mooie initiatieven waar de lokale bevolking echt van profiteert, zoals burens die een zonnepark beginnen. Of zoals in Almere, bij coöperatie De Groene Reus, die van de opbrengsten weer investeert in nieuwe lokale projecten. Ook blijkt dat lokale initiatieven vaak meer serieus werk maken van participatie dan de grotere professionele partijen die geen lokale binding hebben. De huidige praktijk, vooral het voorhanden moeten hebben van een netaansluiting, werkt wel in het voordeel van de grote professionele partijen. De vraag is dus wel of lokaal gebonden initiatieven voldoende aan bod komen. Gemeenten zijn zich hiervan bewust.

Ambitie zon op land loopt sterk uiteen

Zoals hiervoor al aangegeven is de lokale ambitie soms al groter dan de ruimte die een eventuele 2^e tranche biedt. Die lokale ambitie wordt soms ook gezien als noodzakelijk om de energiedoelen binnen de eigen gemeente te realiseren. De gemeenten zien ook meer dan voldoende mogelijkheden om in landelijk gebied veel meer dan 1000 ha zon op land te realiseren. Naar hun oordeel kan dit zorgvuldig, zonder afbreuk te doen aan kwaliteitscriteria.

8.3 Relevantie

Ook al hebben meerdere gemeenten intussen veelal lokaal beleid vastgesteld, of is dit in wording, de Structuurvisie Zon blijft een relevant middel voor de gemeenten om het lokale beleid hiernaar richten. Daarnaast blijft de structuurvisie in zijn huidige vorm een belangrijk toetsingsinstrument voor de provincie om vanuit haar rol de verschillende opgaven die er liggen, te wegen. Bovendien is de Structuurvisie Zon noodzakelijk om überhaupt de beleidsruimte te scheppen voor zon op land. Zonder de Structuurvisie Zon kunnen er geen lokale projecten worden gerealiseerd. Meerdere gemeenten pleiten er wel voor om het plafond in hectares los te laten en elk initiatief op zijn eigen kwaliteiten te beoordelen en maatwerk te leveren. Temeer waar, als gezegd, de optelsom van de lokale ambities veel groter is dan het totaal van 1000 ha. Daarbij ziet men die lokale ambitie vaak als noodzakelijk om het totale energiedoel te realiseren.

8.4 Continuïteit

Voor een eventuele tweede tranche zijn er een aantal belangrijke punten te benoemen die invloed hebben op de continuïteit.

Tijdens ons onderzoek is gebleken dat alle geïnterviewden bij de gemeenten graag zien dat de 2^e tranche wordt opengesteld. Binnen de provincie wordt hierover verschillend gedacht en pleit men soms eerst voor het scheppen van meer duidelijkheid over de landschappelijke inpassing en de vraag welke initiatieven nu exact wel en welke niet onder de werking van de structuurvisie vallen. Men onderschrijft algemeen het belang van een 2e tranche met het oog op de energiedoelstelling. De gemeenten zien meer dan genoeg mogelijkheden om de tweede 500 ha in te vullen. Voor hen is de urgentie voor een tweede tranche ook groot. Zonder die 2^e tranche kan men niet verder met de initiatieven die soms er al liggen en raken de lokale doelen (nog verder) uit beeld. Feitelijk geeft men, als gezegd, aan dat er (veel) meer nodig is dan 500 ha.

Als risico -die de doelen en resultaten bedreigen - zien de gemeenten:

- Een beperking of belangrijke wijziging van de Structuurvisie Zon, waardoor de continuïteit in beleid verloren gaat en gedane investeringen teniet zouden kunnen gaan.
- Een te gedetailleerde bemoeienis vanuit de provincie met lokale initiatieven.
- Het politieke draagvlak voor zon op land.

Als risico -die de doelen en resultaten bedreigen – ziet de provincie:

- Onvoldoende aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en landschappelijke inpassing, met versnippering tot gevolg.
- Een te grote nadruk op de inzet van agrarische gronden.
- Het ontstaan van weerstand in de samenleving
- Het ontbreken van voldoende politieke draagvlak

8.5 Lessen

Vanuit het voorgaande formuleren we de belangrijkste lessen die uit de 1^e tranche getrokken kunnen worden:

- Er was onvoldoende evenwicht in de afwegingen voor de landschappelijke inpassing van projecten; De provinciale landschapsvisie is dringend gewenst om richting te krijgen. In bredere zin kun je zeggen dat er nog geen eenduidigheid bestaat over wat de goede integrale afweging moet zijn.
- Er is geen eenduidigheid over de visie op het te behalen energiedoel: de lokale visies en de provinciale visie lopen uiteen en de afzonderlijke onderdelen van de energiemix worden te veel op zichzelf beschouwd. Het kan helpen de opgave zon op land te benaderen vanuit de totale energieopgave en op basis daarvan initiatieven af te wegen.
- Er is groei in onderlinge samenwerking. In de loop van de uitvoering is die samenwerking steeds beter geworden.
- Om de goede discussie te kunnen voeren is het belangrijk dat rollen en verantwoordelijkheden over en weer duidelijk zijn. En ook dat zij worden ingevuld met erkenning van de rol en verantwoordelijkheid van de ander. Die afbakening was in de uitvoering niet altijd helder en de erkenning werd niet altijd gevoeld. Het is van waarde dat expliciet te benoemen en te bespreken.
- Het is belangrijk om te zorgen voor een kaart van het werkingsgebied die niet tot discussie leidt. Vervolgens dient die kaart ook gerespecteerd te worden.
- De gemeenten hebben bewezen prima zelf de verdeling van de hectares te kunnen regelen. Maar uit een oogpunt van transparantie is het goed de provincie daarbij aan tafel te nodigen.
- Betrek de netbeheerder in het gesprek met het oog op de kansrijkheid van initiatieven, gezien vanuit de aansluitmogelijkheden.
- Zon op land had financieel kunnen bijdragen aan zon op dak, of aan het realiseren van andere doelen in de energiemix.
- Vereenzelvig landelijk gebied niet met agrarische grond. Dat vertroebelt de discussie.

8.6 Algemene conclusie

In het algemeen kan worden gezegd dat de Structuurvisie Zon tot op heden een succesvol instrument is gebleken (met de kanttekeningen die in dit rapport zijn geplaatst). Vanuit provinciaal perspectief heeft het instrument haar werking bewezen. Aandachtspunten bij de uitvoering nemen niet weg dat het algemene beeld positief is. Tijdens het onderzoek is gebleken dat bij de gemeenten geen behoefte bestaat aan een wijziging van de Structuurvisie Zon. Men benadrukt daarentegen het belang van de continuïteit van het beleid. Bij de provincie heeft men soms behoefte aan aanvulling of verduidelijking op het terrein van de landschappelijke inpassing en de definitie. Verder is bij de uitvoering tot nu toe nauwelijks gebleken van maatschappelijke weerstand.

9 Aanbevelingen

Vanuit het voorgaande komen we tot de volgende aanbevelingen.

1. Er is geen aanleiding om de Structuurvisie Zon fundamenteel aan te passen. Formele wijziging zou ook een vrij zware procedure met zich meebrengen. Dat is niet nodig. De bouwstenen vervullen hun rol. Temeer waar het belang van de continuïteit van beleid voor de in gang gezette investeringen groot is. Wel is een verduidelijking wenselijk van het kader voor de landschappelijke inpassing en de ruimtelijke kwaliteit, zodat in de toekomst vertragende discussies worden vermeden. Dit kan door aan de besluitvorming over de evaluatie een aanvullende interpretatie toe te voegen met extra uitleg over bouwsteen IV. Daarin moet duidelijk worden gemaakt dat de Landschapsvisie richtinggevend vertrekpunt en gesprekskader is, met het oog op de ruimtelijke kwaliteit. Deze beleidsaanvulling kan eventueel ook in regels worden verwerkt, gelet op het bepaalde in artikel 2.25 van de Omgevingsverordening.
2. Het is daarbij belangrijk dat gemeenten en provincie het meer eens worden over de weging van de verschillende aspecten en over de reikwijdte van ieders rol. Voer hierover het goede gesprek. En doe dat in een zo vroeg mogelijk stadium. Stem af waar de rol van de provincie ophoudt en die van de gemeente begint. Mochten er locaties zijn die de provincie op voorhand ongeschikt acht met het oog op een goede inpassing, dan helpt het wanneer de provincie dat duidelijk aangeeft. Verder dienen provincie en gemeenten in het oog te blijven houden dat uiteindelijk elk initiatief maatwerk is.
3. Het lijkt logisch de zonneladder, die op rijksniveau is geïntroduceerd en waarover het rijk met provincie en gemeenten afspraken heeft gemaakt, alsnog te verankeren in de Structuurvisie Zon. Voor de praktijk is dit echter niet noodzakelijk omdat de facto de zonneladder wordt gevolgd. Bovendien kan het tot verwarring leiden omdat gemeenten soms eigen zonneladders hebben geïntroduceerd. Ons advies is daarom dit niet verder expliciet te maken.
4. Nodig gemeenten uit om met elkaar in gesprek te gaan inzake de (financiële) participatie bij concrete projecten, met als doel meer eenduidigheid tot stand te brengen in beleid. Dit moet ertoe leiden dat initiatiefnemers met een meer gelijk "speelveld" worden geconfronteerd binnen de provincie Flevoland.
5. Uit een oogpunt van duidelijkheid over de opgave is een begrenzing in hectares prima. Uiteindelijk draait het echter om het behalen van de totale energieopgave. Dat pleit ervoor om zon op land niet op zichzelf te beschouwen maar te plaatsen in de integraliteit van de totale opgave. Met andere woorden, dit kan betekenen dat wanneer de doelstelling op andere onderdelen te hoog gegrepen blijkt, zoals aan de orde is bij zon op dak, flexibel om wordt gegaan met de oppervlakte te realiseren zon op land. Het ziet ernaar uit dat er ruimtelijk genoeg mogelijkheden zijn binnen de overige kaders van de Structuurvisie Zon en het biedt gemeenten ook meer mogelijkheden om flexibel te kunnen schakelen met het oog op de eigen lokale energiedoelen, maar ook met het oog op het provinciale doel. Uiteraard kan ook naar

andere onderdelen van de energiemix worden gekeken om de uiteindelijke doelen te realiseren.¹⁷

6. Aanscherping van de regels rond de inzet van agrarische gronden lijkt niet nodig. Gemeenten gaan daar al (zeer) terughoudend mee om en zetten vooral in op andere gronden in het landelijk gebied. Als er agrarische gronden worden ingezet dan zijn die gronden daar in de regel al minder geschikt voor of gaat het om een eindige bestemming, omdat op termijn ander gebruik wordt voorzien, bijvoorbeeld als bedrijventerrein. Dat laatste past naadloos op de eis dat de zonneparken een tijdelijk karakter dragen.
7. Blijf de netbeheerders(s) aan de voorkant zoveel mogelijk betrekken bij zowel het opstellen van het beleid als bij de uitvoering ervan. Bouwsteen III, bundel en combineer, vestigt ook uitdrukkelijk de aandacht op het belang daarvan. Dat willen we onderstrepen. We adviseren op dit punt de bouwsteen te verduidelijken door aan te geven dat 'de keuze voor geschikte locaties wordt beperkt door de aansluitmogelijkheden op het net.' Wij zijn van mening dat deze toevoeging voldoende urgentie uitstraalt. Deze toevoeging geeft - naast de bestaande tekst over het belang van samenwerken met netbeheerders – naar onze mening voldoende de essentie weer van de uitdaging rondom netbeheer. Wij vinden het om deze reden niet nodig om een aparte bouwsteen voor 'netbeheer' op te stellen.
8. Laat de verdeling van de eventuele 2e tranche opnieuw aan de gemeenten. Maar betrek zowel provincie als de netbeheerder bij dit gesprek. Dit komt de kwaliteit van de verdeling ten goede, omdat dan vanuit ieders perspectief alle relevante aspecten worden betrokken.

¹⁷ Recent heeft GS schriftelijke vragen van de Christenunie beantwoord over hetzelfde onderwerp. In dit antwoord, d.d. 15 december 2020, werd geconcludeerd dat de uitkomst van het Kadasteronderzoek op zichzelf niet tot de verwachting leidt dat er meer ruimte is voor grondgebonden zon in het landelijk gebied.

10 Nawoord

Tot slot nog een woord over integraal samenwerken.

De Structuurvisie Zon is ingebed in het geheel van Omgevingsvisie en Omgevingsverordening. Dit zijn beide instrumenten die formeel geïntroduceerd worden met de komende Omgevingswet. Die wet stelt nadrukkelijk de integrale fysieke leefomgeving centraal. Met als motto 'ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit' zoekt de Omgevingswet bij elk initiatief naar de balans tussen het benutten en beschermen van die fysieke leefomgeving.

Integraal benaderen en balans zoeken vragen om samenspel op de inhoud (alle relevante beleidsaspecten op tafel), het vraagt samenspel tussen de actoren (alle relevante spelers aan tafel) en het vraagt samenspel in de regelgeving (slim afstemmen van regels binnen en tussen overheden).

Een dergelijk op alle fronten gevraagd samenspel lijkt ook de juiste manier van omgaan met de snelle veranderingen in de samenleving. Onzekerheid is daarbij een gegeven. Door een goed samenspel blijven de doelen binnen bereik en ontstaat de grootste maatschappelijke meerwaarde. Dat vereist maatwerk binnen duidelijke kaders.

Die kaders zijn opgesteld en verdienen op een enkel punt aanvulling of verduidelijking. Hoe het maatwerk gestalte krijgt, leren we in de dagelijkse praktijk. Dat is allang niet meer een zaak van alleen overheden. Beleid maken en uitvoeren moet een samenspel zijn van (maatschappelijke) ontwikkelaar, netbeheerder, overheden, grondeigenaar, bewoners en andere lokale stakeholders.

Deze beleidsvaluatie kwam tot stand via samenspel met belanghebbenden vanuit de gemeentelijke en provinciale organisaties, en vanuit de netbeheerders. Alle betrokkenen hebben voluit meegewerkt aan de interviews en het aanleveren van de benodigde informatie. In en gezamenlijk ambtelijk overleg over conclusies en bevindingen werd op zeer constructieve wijze van gedachten gewisseld. Hier was sprake van een goed samenspel. Als onderzoekers zijn wij daar erkentelijk voor, maar bovendien is dit een compliment voor alle betrokkenen. U staat goed voorgesorteerd om het vervolg van dit beleid in een steeds beter samenspel te laten plaatsvinden. Wij wensen u daarbij veel succes toe!

Antea Group
Februari 2021

11 Bijlagen

11.1 Bijlage 1: Overzicht deelnemende organisaties

De volgende partijen zijn geïnterviewd:

- Gedeputeerden de Reus en Fackeldey van de provincie Flevoland
- Betrokken ambtenaren van de provincie Flevoland
- De gemeente Almere
- De gemeente Lelystad
- De gemeente Dronten
- De gemeente Urk
- De gemeente Noordoostpolder
- De gemeente Zeewolde
- Liander
- TenneT

Bij de voortgang overleggen van de evaluatie Structuurvisie Zon waren vertegenwoordigd:

- Procesbegeleider van de RES-groep Flevoland
- Betrokken ambtenaren van de provincie Flevoland
- De gemeente Almere
- De gemeente Lelystad
- De gemeente Dronten
- De gemeente Urk
- De gemeente Noordoostpolder
- De gemeente Zeewolde
- Liander

11.2 Bijlage 2: Bronnen

Naast de interviews is de evaluatie gebaseerd op de volgende bronnen:

Algemeen

- Verkenning Energietransitie Flevoland (2015)
- Verordening van fysieke leefomgeving Flevoland (2012)
https://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Flevoland/CVDR622676/CVDR622676_1.html
- Structuurvisie zon ontwerp https://zonflevolandnoord.nl/zon/wp-content/uploads/2018/09/DOCUVITP-2191910-v5-STRUCTUURVISIE_ZON_ontwerp.pdf
- Structuurvisie Zon (2018) <https://www.flevoland.nl/getmedia/a43c5151-1521-44d6-9017-c4758155bd8a/Structuurvisie-zon-dv.pdf>
- Structuurvisie Zon Voortgang en uitvoering (13 november 2018)
<https://stateninformatie.flevoland.nl/documenten/ingekomen-stukken/DOCUVITP-2330060-v9-PS-Structuurvisie-Zon-voortgang-en-uitvoering.PDF>
- Omgevingsverordening van Flevoland (2019)
- <https://stateninformatie.flevoland.nl/Vergaderingen/Statencentmissie-Ruimte/2018/04-juli/15:30/DOCUVITP-2254611-v3-Antwoordnota-zienswijzen-ontwerp-structuurvisie-zon-v11062018.pdf>
- Antwoordnota- Zienswijzen Ontwerp Structuurvisie Zon
<https://stateninformatie.flevoland.nl/Vergaderingen/Statencentmissie-Ruimte/2018/04-juli/15:30/DOCUVITP-2254611-v3-Antwoordnota-zienswijzen-ontwerp-structuurvisie-zon-v11062018.pdf>

Provincie

- Monitor Zon Flevoland #2350543 v20
- Omgevingsplan Flevoland 2006
- Kadaster Rapportage (def) Inzicht in de potentie zonne-energie op daken Flevoland_3.0 #2598093
- Notitie resultaten Kadasteronderzoek potentie Zon op Dak V1 #2698032
- Mededeling Kadasteronderzoek potentie zon op dak *2698032*

De gemeente Noordoostpolder

- Zon in de Polder – gebiedsgericht beleidskader voor zonneweides (01-04-2019)
- Aanvaardbaarheid ontwerpprincipes zonnepanelen tussen windmolens langs de dijken van de Noordoostpolder_2611876 (3 juni 2020)
- Zonneparken in de Noordoostpolder, Randvoorwaarden ruimtelijke kwaliteit voor een toekomstig duurzaamheidslandschap (31 mei 2020)

De gemeente Zeewolde

- Energievisie Zeewolde 16 maart 2017
- Duurzaamheidsvisie gemeente Zeewolde 2017-2025
- Visie Ruimtelijke Inpassing Grondgebonden Zon Zeewolde (16 -01-2019)
- Aangepast raadsbesluit 21 februari 2019 RO2S005/z180055767
- Bijlage 3: Uitvoering fase 1 grondgebonden zon
- Persbericht gemeente Zeewolde: Pilottender Zonneparken op landbouwgrond (17 juli 2019)

De gemeente Dronten

- Beleidsvisie Zon gemeente Dronten (20190121)

De gemeente Almere

- Programmaplan Energie Werkt (22-06-2015)
- Omgevingsvisie Almere, structuurvisie Almere conform Wro (2017)
almere.nl/bestuur/gemeentelijk-beleid/ruimte-en-wonen

De gemeente Lelystad

- Kadernota duurzaamheid 2015
<https://www.lelystad.nl/Documenten/WonenLeven/Kadernota%20duurzaamheid.pdf>
- Uitvoeringsplan Duurzaamheid 2017-2020
<https://www.lelystad.nl/Docs/UITVOERINGSPLAN%20DUURZAAMHEID%20enige%20definitieve%20versie.pdf>

Liander

- Netimpact rapportage Flevoland (okt 2020)
- Aanbevelingen voor systeem efficiëntie Flevoland (okt 2020)

11.3 Bijlage 3: Overzicht status Initiatieven per gemeente

De overzichten zijn opgesteld aan de hand van de Monitor Zon Flevoland. Hierin zijn alleen de initiatieven opgenomen die in procedure zijn gebracht volgens de Structuurvisie Zon.

Gemeente Noordoostpolder

Jaartal	Projectnaam	Status/ontwikkeling	Initiatiefnemer	Ontwikkelaar	Omvang_zon nepark_ha_
2020	Enserweg 16	4. Vaststelling	Grondeigenaar (Aarnink)/ Amatrex)	Amatrex	0,7
2020	Zonnepark Sunspace Voorsterweg 31	4. Vaststelling	HVC/NLR	HVC Zon Noordelijk Flevoland	17,4
2019	Westermeerdijk- Solarfields	4. Vaststelling	Grondeigenaren, pachters	Solarfields	106
2020	Westermeerdijk- SolarEW	3. Ontwerp	Diverse grondeigenaren/ aanvragers	Solar EnergyWor ks	7
2019	Noordermeerdijk-HVC	4. Vaststelling	Diverse grondeigenaren/ aanvragers	HVC	45
2020	Noordermeerdijk- SolarEW	4. Vaststelling	Van Ginkel Creil V.O.F.	Solar EnergyWor ks	28
2020	Noordermeerdijk-LBP Sight	2. Voorontwerp	Alisios BV	LBP Sight	9,5
2021	Noordermeerdijk-LBP Sight Maatschap Schot	2. Voorontwerp	Maatschap Schot	LBP Sight	8,5
2018	Waterloopbos	3. Ontwerp	Maatschap Daniels	Maatschap Daniels	14

Gemeente Zeewolde

Jaartal	Projectnaam	Status/ontwikkeling	Initiatiefnemer	Ontwikkelaar	Omvang_zon neparck_ha_
2020	Priempad-Gooiseweg	2. Voorontwerp	Grondeigenaar/a grariër		2,5
2020	Bloesemlaan 34	3. Ontwerp	ENECO ism grondeigenaar		15
2019	Zonnewoud	3. Ontwerp	Staatsbosbeheer	Sunvest Ontwikkeling B.V.	8
2019	Bloesemlaan 5	4. Vaststelling	Grondeigenaar/a grariër	TP Solar BV	6,0
2018	Harderwold	4. Vaststelling	Cammingha projectontwikkeling		36
2018	Bosruiterweg	4. Vaststelling	N.B.		4

Gemeente Dronten

Jaartal	Projectnaam	Status/ontwikkeling	Initiatiefnemer	Ontwikkelaar	Omvang_zon neparck_ha_
2019	Flevonice II	4. Vaststelling	Flevonice		16
2018	Dorhout Mees	4. Vaststelling	Dorhout Mees	Solarfields	70

Gemeente Almere

Jaartal	Projectnaam	Status/ontwikkeling	Initiatiefnemer	Ontwikkelaar	Omvang_zon nepark_ha_
2020	Bocht A27	3. Ontwerp	Grondeigenaar/V OF	Solar Proactive	19

Gemeente Lelystad

Jaartal	Projectnaam	Status/ontwikkeling	Initiatiefnemer	Ontwikkelaar	Omvang_zon nepark_ha_
2018	Meerkoetenweg 21 fase 1	4. Vaststelling	Solar Park Lelystad B.V.	Solar Park Lelystad B.V.	30

Gemeente Urk

Jaartal	Projectnaam	Status/ontwikkeling	Initiatiefnemer	Ontwikkelaar	Omvang_zon nepark_ha_
2018	Vormtweg	1. Verkenning	URK Solar BV		4

11.4 Bijlage 4: Structuurvisie Zon

STRUCTUURVISIE ZON

Beleidskader ten behoeve van het opwekken van
grondgebonden zonne-energie in het landelijk gebied

Versie: vastgesteld door Provinciale Staten op 18 juli 2018, gepubliceerd op 15 november 2018

INHOUDSOPGAVE

Structuur Zon vastgesteld	2
1. Aanleiding en proces	3
1.1 Aanleiding en doelstelling	3
1.2 Proces	3
2. Opzet, ambitie en begrippen	4
2.1 Opzet	4
2.2 Begrippen	4
3. Bouwstenen en faciliteiten	6
3.1 Inleiding	6
3.2 Hoofddoel en bouwstenen	6
3.3 Faciliteiten	7
4. Monitoring & evaluatie	8
4.1 Verdelingsystematiek	8
Bijlage 1 - Werkingsgebied	9
Colofon	10

STRUCTUUR ZON VASTGESTELD

Gedeputeerde Staten van Flevoland maken bekend dat Provinciale Staten van Flevoland op 18 juli 2018 de Structuurvisie Zon hebben vastgesteld.

Structuurvisie Zon: Beleidskader ten behoeve van het opwekken van grondgebonden zonne-energie in het landelijk gebied

We stappen over naar een andere, duurzame energievoorziening. Dat zorgt ervoor dat de aarde niet nog meer opwarmt. Daar gaat iedereen in Flevoland wat van merken, inwoners en bedrijven. De provincie wil de Flevolandse ondersteunen bij het besparen van en het zelf opwekken van energie. Daardoor kunnen wij comfortabeler wonen, goedkoper produceren en creëren we nieuwe banen.

Met de Structuurvisie Zon biedt de provincie ruimte aan gemeenten om in het landelijke gebied van de provincie zonneparken te realiseren. Voor het vormgeven van het gemeentelijke beleid zijn zes bouwstenen benoemd. Deze hebben betrekking op het integraal benaderen van de opgave voor zonne-energie, zowel vanuit ruimtelijk, maatschappelijk

als economisch perspectief. Maar ook op het inpassen van een zonnepark in de omgeving. Denk aan aansluiting op netwerken en infrastructuur, passendheid in het landschap en aan draagvlak en betrokkenheid. Om tijdig in te spelen op technologische ontwikkelingen is het gewenst dat bij zonneparken wordt gewerkt met tijdelijke vergunningen.

De Structuurvisie Zon ligt vanaf 15 november 2018 ter inzage in het provinciehuis, op de afdeling Ruimte en Economie te Lelystad. De Structuurvisie Zon is te raadplegen op www.flevoland.nl via 'Digitaal Loket'-Inzien 'Stukken ter Inzage'. Structuurvisie zon en op www.ruimteplannen.nl onder identificatienummer NL.IMRO.9924.SVZonFLO1-VA01

Als u nadere informatie over de Structuurvisie Zon wenst, kunt u contact opnemen met de provincie Flevoland, Postbus 55, 8200 AB Lelystad, tel. 0320-265265.

2

1. AANLEIDING EN PROCES

1.1 Aanleiding en doelstelling

- Duurzame energie is een opgave vanuit de Omgevingsvisie Flevoland2030. De koers voor duurzame energie richt zich op drie lijnen: 'Energie neutrale steden en dorpen', 'Ruimte voor energie' en 'Het goede voorbeeld'. Deze drie lijnen dragen bij aan het realiseren van de gestelde ambitie om in 2050 een fossilvrije provincie te zijn.
- In de lijn 'Ruimte voor energie' wordt ruimte geboden aan windenergie in de vorm van het Regioplan Wind en ingezet op het ruimte bieden aan grondgebonden zonne-energie in het landelijk gebied. Ervan uitgaande dat tegelijkertijd de ruimte voor zon in het stedelijk gebied maximaal wordt benut.
- Er zijn vele initiatieven voor zonneparken in Flevoland. Door ruimte te bieden aan grondgebonden zonne-energie biedt de provincie ruimte aan gemeenten om initiatieven duidelijk en eenduidig te behandelen en wordt meebewogen met de maatschappelijke vraag.
- Tot nu toe is er geen provinciaal beleid dat specifiek is toegesneden op zonne-energie. Daarom wordt het toetsingskader voor initiatieven nu gevormd door algemeen beleid inzake de toelaatbaarheid van bebouwing. Dit specifieke beleidskader voor grondgebonden zonne-energie biedt daarmee perspectief.
- Om ruimte en duidelijkheid te bieden is vernieuwing van het beleid nodig, tegelijkertijd moet overregulering voorkomen worden om initiatieven niet in de kiem te smoren.
- Dit nieuwe beleidskader is een leidraad, primair gericht op gemeenten zodat zij zelf nadere invulling hieraan kunnen geven en komen tot een goede afstemming tussen landelijk gebied en stedelijk gebied.
- De provincie biedt deze ruimte aan de hand van nieuwe beleidsinstrumenten.
- Hiertoe heeft Provinciale Staten op 7 juni 2017 een Startnotitie Zon vastgesteld.
- De Structuurvisie Zon (2018) is een vernieuwing van provinciaal beleid uit het Omgevingsplan Flevoland (OPF) 2006. Dit houdt in het toestaan van bouwwerken buiten het agrarische bouwperceel voor wat betreft installaties voor grondgebonden zonne-energie.
- Een belangrijk uitgangspunt is vertrouwen: vertrouwen in de Flevolandse initiatiefnemers en in onze medewerkers bij de nadere invulling van dit beleidskader.

1.2 Proces

De afgelopen periode is gesproken met gemeenten, maatschappelijke organisaties, initiatiefnemers en deskundigen over het nieuwe provinciale beleid voor grondgebonden zonne-energie in het landelijk gebied. Dit heeft geresulteerd in deze Structuurvisie.

Op 18 april 2018 heeft Provinciale Staten het ontwerp van de Structuurvisie Zon vastgesteld. De vaststelling van het ontwerp is gepubliceerd in lokale kranten en geplaatst op ruimteplannen.nl. Het ontwerp was in te zien via de provinciale website en ruimteplannen.nl en op de gemeentehuizen en het provinciehuis. Het ontwerp heeft ter inzage gelegen van april tot en met 6 juni 2018. Daarnaast is het ontwerp toegestaan aan betrokken overheidsorganen en belangenorganisaties. Gedurende de periode van terinzagelegging zijn vier voorlichtingsbijeenkomsten gehouden. Deze waren op 15 mei in Zeewolde, op 24 mei in Emmeloord, op 29 mei in Almere en op 30 mei in Lelystad. De bijeenkomsten zijn in totaal door circa 70 personen bezocht.

3

3. BOUWSTENEN EN FACILITEITEN

3.1 Inleiding

De provincie Flevoland beseft dat de omgang met de relatief nieuwe vorm van energieopwekking het beste in een dialoog met experts, initiatiefnemers en gemeenten vorm kan krijgen. Zo worden de zonneparken ontwikkeld in lijn met het verhaal van Flevoland. De provincie Flevoland geeft gemeenten met de bouwstenen de ruimte om zelf beleid te maken en hierdoor mee te bewegen met de maatschappelijke vraag betreffende grondgebonden zonne-energie in het landelijk gebied. Uitgangspunt is 'Ja, mits': de provincie biedt geen pasklaar antwoord voor ieder initiatief, maar biedt met de bouwstenen een leidraad voor gemeenten om invulling te geven aan het mogelijk maken van grondgebonden zonne-energie in het landelijk gebied.

3.2 Hoofdoepzet en bouwstenen

Hoofdoepzet van het beleid vindt zijn oorsprong in de Omgevingsvisie Flevolandstraks. Mede leidend in dit proces zijn de opgaven Ruimte voor initiatief en het Verhaal van Flevoland. De principes uit de Omgevingsvisie 'verrijkt met eigenheid', 'doe mee en draag bij' en 'mensen maken Flevoland' vormen de accenten bij de afweging.

Voor de invulling van de opgave zijn verschillende onderdelen van belang, deze onderdelen vormen de bouwstenen van het beleid voor grondgebonden zonne-energie.

Uitgangspunt bij het mogelijk maken van initiatieven zijn de volgende bouwstenen:

Bouwsteen I Initiatief staat centraal

We bieden ruimte aan initiatieven en initiatiefnemers. De provincie biedt ruimte aan initiatieven die bijdragen aan de realisatie van de opgave duurzame energie en matchen met het verhaal van Flevoland. Dit betekent echter niet 'u vraagt, wij draaien'. Vanuit het initiatief zal aangegeven moeten worden hoe het initiatief past in de opgave.

Initiatieven worden integraal benaderd en bezien vanuit ruimtelijk, maatschappelijk en economisch perspectief. Initiatiefnemers zijn gebaat bij overheden die als één overheid optreden. De provincie geeft gemeenten de gelegenheid het voortouw te nemen om invulling te geven aan het bieden van ruimte voor grondgebonden zon in lijn met deze gedachte en de andere vijf bouwstenen.

Bouwsteen II Opgave voorop

Het is van provinciaal belang dat de opgave Duurzame Energie wordt gerealiseerd. Concreet houdt dit in dat Flevoland in 2030 bekend staat als de provincie die draait op duurzame energie. Onder andere doordat er voldoende ruimte is voor Flevoland om zelf hun energie op te wekken.

De opgave Duurzame Energie is één van de opgaven uit de Omgevingsvisie Flevolandstraks. Van belang is de afstemming tussen meer duurzame energie, ruimtelijke kwaliteit en maatschappelijke betrokkenheid. Deze bouwsteen zorgt ervoor dat initiatieven versterkend werken op de opgaven.

Bouwsteen III Bundel en combineer

Bundel zonneparken waar mogelijk met (bestaande) dragende (ruimtelijke) structuren (bijvoorbeeld doordat er een relatie is tussen opwekking en gebruik). Dit passend bij de maat en schaal van de omgeving. Zorg bij voorkeur voor meervoudig ruimtegebruik. Maak waar mogelijk gebruik van de bestaande (infra)structuur, bijvoorbeeld snelwegen, waterkeringen, kabels, windopstellingen, etc.

Het is belangrijk dat de netbeheerder(s) zo vroeg mogelijk worden betrokken bij (plannen voor) het ontwikkelen van zonneparken. Nieuwe aansluitingen leiden tot aanvullende investeringen in de elektriciteitsnetten. Wanneer de netbeheerder(s) tijdig betrokken zijn, kunnen gemeenten, initiatiefnemers en netbeheerder(s) gezamenlijk toewerken naar de optimalisatie van geschikte planologische locatie(s) en de maatschappelijke kosten verbonden aan de energie infrastructuur zo laag mogelijk houden.

Deze bouwsteen beoogt ook dat, waar mogelijk, initiatieven worden gebundeld, initiatiefnemers samen op te laten trekken en dat gebruik wordt gemaakt van bestaande sociale en organisatorische structuren.

Bouwsteen IV Houd rekening met (landschappelijke) kwaliteiten

We gaan hierbij uit van de kaders uit vigerend beleid. Sluit aan bij het Verhaal van Flevoland zoals benoemd in de Omgevingsvisie Flevolandstraks. Bezie hoe bij het ontwikkelen van zonneparken het Verhaal van Flevoland behouden, gekoesterd en versterkt kan worden.

Dat gaat om het landschap en het karakter van de lokale gemeenschap; wat past bij hen? De omvang en inpassing van een zonnepark is afhankelijk van omgevingskenmerken, passend bij de schaal van het landschap, van die plek.

Bouwsteen V Een zonnepark is tijdelijk

Om mee te kunnen gaan in technologische ontwikkelingen, bijvoorbeeld om beter energetisch rendement te behalen, zijn zonneparken alleen toegestaan voor de periode van de technisch-economische levensduur (nu 25 jaar). Dit wordt in de verordening Fysieke Leefomgeving 2012 (VFL 2012) vastgelegd. Zorg voor een evaluatiemoment en leg vast dat de gebruikte locaties na gebruik als zonnepark weer terug kunnen worden gebracht naar hun oorspronkelijke gebruik.

Bouwsteen VI Betrokkenheid en Draagvlak

Zorg ervoor dat de Flevolandse burgers kunnen profiteren van het zonnepark. Dit kan bijvoorbeeld door financiële participatie mogelijk te maken, mede-eigenaarschap, bijdrage aan zonne-energie op daken en/of door lokale initiatieven mogelijk te maken. Daarbij kan gedacht worden aan een financiële afdracht van zonneparken in het

landelijk gebied zodat er gelden komen om zon op daken te stimuleren. Een initiatiefnemer geeft aan op welke wijze hij invulling geeft aan deze bouwsteen.

Deze bouwsteen beoogt de Flevolander te helpen bij het invullen van zijn eigen energieopgave. Op deze manier kan de Flevolander zijn eigen energie opwekken. Initiatiefnemers hebben een inspanningsverplichting om draagvlak te creëren. De provincie Flevoland vindt betrokkenheid van burgers en bedrijven bij de ontwikkeling en deelname in de exploitatie van zonneparken belangrijk.

3.3 Faciliteiten

Om de opgave daadwerkelijk te realiseren, is de verwachting dat alleen een ruimtelijk kader niet volstaat. Met gemeenten en initiatiefnemers wordt onderzocht of welke aanvullende faciliteiten gewenst zijn. Dit kunnen zich richten op kennisuitwisseling, het initiëren en verbinden van initiatieven, procedurele stroomlijning en financiële ondersteuning.

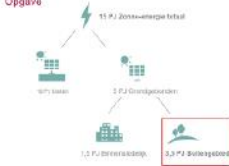

4. MONITORING & EVALUATIE

De provincie Flevoland monitort de voortgang van de opgave kwantitatief en kwalitatief door met gemeenten in gesprek te zijn en bijhouden. Op basis van een evaluatie toetsen we de effectiviteit van het beleid en wordt het beleid (instrumentarium) desgewenst bijgesteld. Bijstelling kan zowel betrekking hebben op het remmen als op het versnellen van de bijdrage aan grondgebonden zonne-energie.

In dit kader is het van belang om zowel de ontwikkelingen in stedelijk gebied als landelijk gebied te monitoren omdat het totaal onderdeel is van de opgave.

Opgave

Figuur 2: Opgave

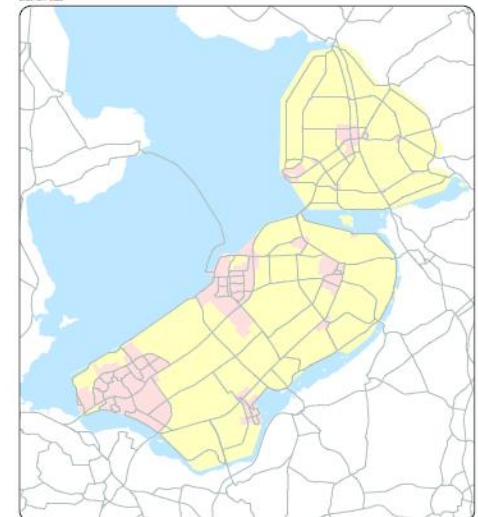
4.1 Verdelingsstelsysteem

Om tot een goede verdeling van het opwekken van grondgebonden zonne-energie over de gemeenten te komen, is er op dit moment te weinig inzicht in de behoefte aan zon in het landelijk gebied per gemeente. Het is gewenst de behoefte aan zon in het landelijk gebied, maar ook de potenties nader in beeld te krijgen. Vandaar dat dat de gemeenten worden verzocht om voor 1 januari 2019 nader inzicht te geven in de behoefte.

Om tot die tijd niet op slot te staan voor zon in het landelijk gebied, wordt de mogelijkheid geboden dat een deel van de opgave wordt ingezet zodat al wel ervaring wordt opgedaan met de vraagstukken die bij zon op land aan de orde komen. In het kader van monitoring en evaluatie wordt bij het bereiken van 500 ha. door het college van Gedeputeerde Staten een tussenbalans voor Provinciale Staten opgemaakt. Vandaar dat nu nog niet de ruimte voor 1.000 hectare wordt vrijgegeven, maar ruimte wordt geboden voor 500 ha. De komende periode wordt de bijbehorende verdeling over de gemeenten in goed overleg vastgelegd. Voordat de andere hectare worden opengesteld, vindt een evaluatie plaats op basis van de inzichten in de behoefte aan zon in landelijk gebied en de lering die uit de proefhectaren is getrokken. Bij de evaluatie kan de grens van 1.000 ha worden betrokken.

BIJLAGE 1 - WERKINGSGBIED

Bron: OFP 2006

LANDELIJK GEBIED
STEDELIJK GEBIED

Het bestand stedelijk gebied is dynamisch en altijd in ontwikkeling. Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend.

COLOFON

Dit is een uitgave van:
Afdeling Ruimte en Economie
Provincie Flevoland
Visarendreef 1
Postbus 95
8200 AB Lelystad

Contact:
Telefoon 0320 - 265 265
E-mail: info@flevoland.nl
www.flevoland.nl

November 2018

10

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al bijna 70 jaar.

Contactgegevens

Monitorweg 29
1322 BK ALMERE
Postbus 10044
1301 AA ALMERE

www.anteagroup.nl

Copyright © 2020

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.